

Audun Langørgen og Rolf Aaberge

Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 2008

Rapporter I denne serien publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå, mars 2011 Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Standardtegn i tabeller	Symbol
ISBN 978-82-537-8065-8 Trykt versjon	Tall kan ikke forekomme	.
ISBN 978-82-537-8066-5 Elektronisk versjon	Oppgave mangler	...
ISSN 0806-2056	Oppgave mangler foreløpig	...
Emne: 12.90	Tall kan ikke offentliggjøres	:
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Null	-
	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
	Foreløpig tall	*
	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Forord

Kommunegrupperingen basert på folkemengde og økonomiske rammebetingelser ble første gang publisert i 1998. Det er lagt opp til en oppdatering av grupperingen om lag hvert femte år. Dette er således den fjerde versjonen av grupperingen som blir publisert. Grupperingen blir blant annet benyttet i forbindelse med publiseringen av KOSTRA-data på ssb.no. Grupperingen gir informasjon om hvilke kommuner som er sammenliknbare ut fra kjennetegn som er viktige for kommunenes tjenesteproduksjon. Gjennom oppdatering av grupperingen framkommer det også informasjon om endringer i kjennetegn som inngår i klassifiseringen av kommuner.

Sammendrag

Formålet med denne rapporten er å ordne kommunene i sammenliknbare grupper etter økonomiske rammebetingelser. Dette betyr for det første at kommunene blir ordnet etter hvilke kostnader de står overfor for å innfri minstestandarder og lovpålagte oppgaver. Disse kostnadene varierer mellom kommunene på grunn av ulike demografiske, sosiale og geografiske forhold. Men siden driften av små kommuner atskiller seg fra driften av store kommuner, har vi av sammenlikningsgrunner funnet det hensiktsmessig å la grupperingen av kommunene også være avhengig av folkemengden. Det tredje kriteriet som brukes til å gruppere kommunene er frie disponible inntekter, dvs. de inntektene som er til disposisjon når minstestandarder og lovpålagte oppgaver er dekket. Størrelsen på de frie disponible inntektene gir en antydning av kommunenes økonomiske handlefrihet. Den mest omfattende grupperingen, basert på de tre nevnte kriteriene, består av 27 grupper. I tillegg har vi skilt ut de fire største byene og de 10 kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger (i hovedsak kraft- og energikommuner) som egne grupper. Kommunegrupperingen som framkommer er basert på data for 2008 og blir sammenliknet med en tilsvarende gruppering basert på data for 2003.

Prosjektstøtte: Kommunal- og regionaldepartementet.

Abstract

The purpose of this report is to classify Norwegian municipalities according to three dimensions: Population size, economic workload and economic capacity. The measures of economic workload and capacity are estimated in a model of local government spending behaviour, and depend on variation in characteristics such as local government incomes, socio-demographic and geographic variables. The most extensive classification based on the three dimensions includes 29 groups. The resulting classification is based on data for 2008 and is compared to an earlier version based on data for 2003.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
2. Gruppering av sammenliknbare kommuner	8
2.1. Klassifisering av kommuner etter folkemengde og bundne kostnader.....	10
2.2. Klassifisering av kommuner etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter.....	12
2.3. Gruppering av kommuner over tid	18
2.4. Om bruk av grupperingen	21
Referanser	23
Vedlegg A: Gruppering av kommuner, 2008	24
Figurregister	38
Tabellregister	38

1. Innledning

I Norge er som kjent kommunene ikke fullt ut autonome enheter, men utøver selvstyre innenfor rammer bestemt av Stortinget. For å motvirke forskjeller i tjenestetilbudet mellom kommunene har staten lagt føringer for kommunenes virkeområde og vedtatt felles lover og bestemmelser som blant annet pålegger kommunene å drive skoler, helsevesen, pleie og omsorg for eldre og funksjonshemmete, osv. etter bestemte retningslinjer. Formålet med disse retningslinjene er å sikre innfrielsen av minstestandarder i tjenestetilbudet. Kommunene står imidlertid overfor ulike kostnader for å innfri minstestandarder og lovpålagte oppgaver. Dette skyldes ulike demografiske, sosiale og geografiske forhold. Variasjoner i disse faktorene gir opphav til kostnadsforskjeller som kommunene ikke kan velge seg bort ifra; vi kaller dem derfor *bundne kostnader*.

Formålet med denne rapporten er å ordne kommunene i grupper etter økonomiske rammebetingelser. Dette betyr for det første at vi vil gruppere kommunene etter kostnadene for å nå minstestandarder og lovpålagte oppgaver som er fastsatt av Stortinget eller regjeringen; dvs. etter størrelsen på det vi vil kalle bundne kostnadene per innbygger. Men siden driften av små kommuner atskiller seg fra driften av store kommuner, vil det av sammenlikningsgrunner være hensiktsmessig å la grupperingen av kommunene også være avhengig av *folkemengden*. Til sammen gir altså disse to kriteriene en gruppering av kommunene som gjør dem sammenliknbare etter folketall og bundne kostnader.

Kommunene dekker sine utgifter ved skatteinntekter og statlige overføringer. Mange kommuner rår over midler utover det som skal til for å dekke de bundne kostnadene; vi kaller disse midlene for *frie disponible inntekter*.¹ Summen av de bundne kostnadene og de frie disponible inntektene tilsvarer kommunenes samlede inntekter. I motsetning til de bundne kostnadene betrakter vi de frie disponible inntektene som fritt allokerbare inntekter. Størrelsen på de frie disponible inntektene gir derfor en pekepinn på kommunenes økonomiske handlefrihet. Kommuner som er like store og står overfor like bundne kostnader, kan ha ulike nivåer på de frie disponible inntektene og dermed ulik grad av økonomisk handlefrihet. For å gi en mer komplett gruppering av sammenliknbare kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser, har vi derfor foretatt en ytterligere oppdeling av kommunene etter størrelsen på de frie disponible inntektene per innbygger. De tre dimensjonene kombineres slik at vi får en inndeling av kommunene i 27 grupper. I tillegg har vi skilt ut de fire største byene og de 10 kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger som to separate grupper. Den siste gruppen består hovedsaklig av kraft- og energikommuner.

Denne rapporten gir en oppdatering av resultatene i Langørgen, Galloway og Aaberge som var basert på data for 2003. Det er tidligere også utarbeidet grupperinger basert på data for 1994 og 1998, se Langørgen og Aaberge (1998) og Langørgen, Aaberge og Åserud (2001). Grupperingen som blir presentert i denne rapporten er basert på data for 2008. Rapporten er organisert som følger. Kapittel 2 viser hvordan kommunene fordeler seg når vi bruker forskjellige kombinasjoner av folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter som grunnlag for grupperingen. Utfallet av grupperingene for de enkelte kommunene er rapportert i vedlegg A. I grupperingen av kommuner er hver enkelt kommunes bundne kostnader og frie disponible inntekter avledet fra kommunemodellen KOMMODE.

---

¹ Frie disponible inntekter er avledet fra modellberegninger og må ikke forveksles med kommunenes frie inntekter. *Frie inntekter* er definert ved summen av skatteinntekter og rammetilskudd. Til forskjell fra frie inntekter er de frie disponible inntektene korrigert for variasjoner i kommunenes utgiftsbehov (bundne kostnader).

Vi viser til Langørgen, Pedersen og Aaberge (2010) for detaljert informasjon om KOMMODE estimert på data for 2008.²

2. Gruppering av sammenliknbare kommuner

I første halvdel av det forrige århundret var grupperingen etter by og land den enkleste og mest brukte kommuneklassifiseringen i Norge. Kommuner som hadde administrativ bystatus ble gruppert sammen, mens alle de øvrige kommunene utgjorde gruppen av herredskommuner. I dag er imidlertid skillet mellom by- og herredskommuner mindre relevant, ikke minst fordi kommunenes administrative status ikke lengre kan brukes som indikator for å skille mellom urbaniserte og mindre urbaniserte strøk.

På grunnlag av data fra folketellingen i 1950 utarbeidet Statistisk sentralbyrå (SSB) en ny kommunegruppering der en skilte mellom tettbygde og spredtbygde herredskommuner ut i fra hvor stor del av befolkningen som var bosatt i tettsteder. I forbindelse med denne folketellingen ble det utarbeidet en klassifisering som bygde på følgende tre kriterier: Næringsstruktur, bosettingstetthet og sentralitet. Standard for kommuneklassifisering fra 1985 bygger i hovedsak på de samme prinsippene. I forbindelse med folketellingen i 1990 ble det kun foretatt mindre justeringer.

Kommuneklassifiseringen basert på næringsstruktur, bosettingstetthet og sentralitet er dokumentert i Statistisk sentralbyrå (1994). Formålet med denne klassifiseringen er å dekke behovet for en allmenn kommunegruppering i offisiell norsk statistikk. Den tar særlig sikte på å være til nytte i analyser knyttet til oppdelingen by – land. En fordel med en slik standard rettet mot generell rapportering av statistikk på kommunenivå er de mulighetene det gir for å foreta grundige og omfattende sammenlikninger ved hjelp av opplysninger som gjelder flere statistikkområder. En ulempe med en slik generell tilnærming er imidlertid at relevansen av klassifiseringen kan variere mellom ulike typer av statistikk som man ønsker å sammenlikne kommunene etter. Den tradisjonelle klassifiseringen er f.eks. lite relevant når vi ønsker å sammenlikne kommunenes ressursbruk og resultater. Da vil det være hensiktsmessig å ordne kommunene i grupper bestemt av folkemengde og økonomiske rammebetingelser, slik at kommuner i samme gruppe langt på vei vil kunne oppfattes å ha like forutsetninger for tjenesteproduksjon.

Det er grunn til å tro at næringstilknytning, bosettingstetthet og sentralitet legger visse føringer på kommunenes økonomiske virksomhet. Den teoretiske og empiriske spesifikasjonen av disse sammenhengene og deres økonomiske betydning for kommunene har imidlertid ikke blitt drøftet i forbindelse med den tradisjonelle standarden for kommuneklassifisering. Med støtte i en modell for kommunenes økonomiske atferd som er dokumentert i Langørgen m. fl. (2010), er det grunnlag for å hevde at bosettingsmønster har betydning for kommunenes bundne kostnader, men at andre forhold som f.eks. befolkningens størrelse og aldersstruktur har enda større betydning for forskjeller i de bundne kostnadene. Næringsstrukturen vil først og fremst ha en indirekte effekt på kommunenes virksomhet, via en effekt på skatteinntektene og inntektsgrunnlaget.

Siden kommunemodellen KOMMODE omfatter alle tjenesteytende sektorer, vil bruken av denne modellen gi oss et fullstendig bilde av de bundne kostnadene. Modellen vil imidlertid gi resultater som avviker fra anslagene for utgiftsbehov i inntektssystemet for kommunene i Norge. Dette skyldes forskjeller i det metodiske grunnlaget og modellspesifikasjonen i forhold til de analysene som utgiftsutjevningen baserer seg på. Bundne kostnader og beregnet utgiftsbehov er altså nært beslektete begrep, men med ulike operasjonaliseringer. Resultater avledet fra

² I forhold til estimatene i Langørgen m.fl. (2010) er modellen endret ved at fattigdomskriteriet er oppdatert med data for 2008. Endringene i modellens estimater og i de bundne kostnadene som følger av dette er imidlertid relativt små.

KOMMODE er også blitt benyttet i forbindelse med tallfesting av kostnadsnøkler i inntektssystemet for kommunene, se Kommuneproposisjonen 2011.

Tankegangen bak vår gruppering er at resultatene av kommunenes virksomhet i høy grad vil være avhengig av hvilke rammebetingelser som kommunene står overfor. Kommuner som står overfor like rammebetingelser er i denne forstand sammenliknbare mht. hva de oppnår av resultater fra virksomheten. Motsatt vil kommuner med svært ulike rammebetingelser i liten grad være sammenliknbare.

Ved å benytte klassifiseringskriterier avledet fra en økonomisk modell som forklarer variasjoner i kommunenes ressursbruk, oppnår vi at grupperingen av kommunene blir relevant for formålet. En modellbasert tilnærming åpner dessuten for å identifisere kommunenes samlede bundne kostnader og frie disponible inntekter. Disse størrelsene gir summariske uttrykk for de økonomiske rammebetingelsene til den enkelte kommune, og er slik sett velegnet som kriterier for å gruppere kommunene.

I forslaget til hovedgruppering inngår folkemengden og bundne kostnader som klassifiseringskriterier. Folkemengden er brukt som kriterium fordi dette er veletablert i KRDs rapportering om kommunal økonomi. For mange formål kan det oppleves som urimelig at store bykommuner skal komme i samme kategori som distriktskommuner med få innbyggere. De bundne kostnadene gir et uttrykk for den økonomiske betydningen av samfunnets krav og standarder for kommunal tjenesteyting. Begge klassifiseringsvariablene i hovedgrupperingen, folkemengde og bundne kostnader, er delt inn i tre grupper (lav/middels/høy) slik at dette gir en inndeling i 9 hovedkategorier.

Kommuner innenfor samme kategori kan imidlertid ha sterkt avvikende frie disponible inntekter per innbygger, slik at ulikheter i inntektsgrunnlaget kan være en medvirkende årsak til ulikheter i resultatene av virksomheten. Vi har derfor laget en supplerende tredelt gruppering etter frie disponible inntekter, slik at en får underkategorier der kommunene er sammenliknbare både mht. folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter. Variasjoner i de frie disponible inntektene kan tolkes som uttrykk for ulikheter i hvor romslige økonomiske rammer den enkelte kommune opererer under, når vi tar hensyn til ulikheter i kostnader knyttet til kommunens forpliktelser om å innfri visse minstekrav til tjenesteytingen. Kommunenes samlede inntektsgrunnlag kan dekomponeres på bundne kostnader og frie disponible inntekter.

For et gitt nivå på de bundne kostnadene per innbygger vil kommuner med relativt høye frie disponible inntekter ha gode muligheter til å yte tjenester av stort omfang og med høy kvalitet. Dette er bakgrunnen for at vi har utarbeidet mer detaljerte grupperinger med frie disponible inntekter per innbygger som et supplerende kriterium.

Når alle de tre dimensjonene kombineres får vi en inndeling av kommunene i 27 sammenliknbare grupper. I tillegg har vi skilt ut to grupper som anses som så spesielle at de bør grupperes for seg. For det første har vi skilt ut de fire største bykommunene, og for det andre er de 10 kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger (i hovedsak kraft- og energikommuner) skilt ut som en egen gruppe. Dette er gjort for å skille ut ekstremobservasjoner i fordelingen av frie disponible inntekter per innbygger, ettersom denne fordelingen er sterkt høyreskjev.

Fastsetting av intervallgrenser for gruppering av kommuner kan foretas ut fra ulike prinsipper. En mulighet er å fastsette intervallgrensene slik at variasjonsbredden blir konstant. Dette prinsippet ivaretar hensynet til sammenliknbarhet innenfor hver gruppe. Et annet alternativ er å fastsette intervallgrensene slik at det blir samme antall kommuner innenfor hvert intervall. Dette prinsippet bidrar til å hindre at

enkelte av grupperingene omfatter svært få kommuner. Intervallgrensene i klassifiseringen nedenfor er fastsatt som kompromisser mellom disse to prinsippene.

2.1. Klassifisering av kommuner etter folkemengde og bundne kostnader

Størrelsen på kommunenes bundne kostnader innenfor ulike tjenesteytende sektorer blir estimert ved hjelp av modellen KOMMODE, som viser hvordan kommunenes pengebruk blir påvirket av ulike kjennetegn ved kommunene. Med *bundne kostnader* menes kostnader knyttet til å utføre lovpålagte oppgaver, innfri minstestandarder og yte et tjenestetilbud som er tilpasset innbyggernes behov. Det er gjennomført analyser for å avdekke hvordan bundne kostnader innen ulike sektorer varierer mellom kommuner avhengig av blant annet demografiske, sosiale og geografiske faktorer. Hypoteser om variable som gir opphav til bundne kostnader blir avledet ut fra kjennskap til lovpålagte oppgaver, minstestandarder, sosio-demografiske forhold, produksjonsforhold og andre rammebetingelser for kommunene.

Klassifiseringen i denne rapporten bygger på de samme prinsipper som i Langørgen og Aaberge (1998), som utarbeidet klassifiseringen basert på data for 1994. Klassifiseringen ble senere oppdatert med data for 1998 i Langørgen, Aaberge og Åserud (2001) og med data for 2003 i Langørgen, Galloway og Aaberge (2006). I denne rapporten er klassifiseringen oppdatert med data for 2008. Med to særskilte kategorier og ni kategorier etter folkemengde og bundne kostnader per innbygger, får vi i alt 11 kategorier i hovedklassifiseringen. Denne består av følgende grupper:

- (1) De fire største byene
- (2) De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger
- (3) Små kommuner med lave bundne kostnader per innbygger
- (4) Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (5) Små kommuner med høye bundne kostnader per innbygger
- (6) Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader per innbygger
- (7) Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (8) Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader per innbygger
- (9) Store kommuner med lave bundne kostnader per innbygger
- (10) Store kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (11) Store kommuner med høye bundne kostnader per innbygger

De to særskilte kategoriene, (1) og (2), omfatter til sammen 14 kommuner. Av de 430 kommunene i 2003 står vi da igjen med 416 kommuner, som er blitt fordelt på kategoriene (3)-(11) ut fra folkemengden og bundne kostnader per innbygger. For folkemengden har vi valgt følgende tredeling som grunnlag for grupperingen:

- Små kommuner: Kommuner med 0-4 999 innbyggere
- Mellomstore kommuner: Kommuner med 5 000-19 999 innbyggere
- Store kommuner: Kommuner med minst 20 000 innbyggere

Denne inndelingen er en aggregert versjon av SSBs standard for størrelsesgruppering av kommuner. Vi har nøyd oss med en tredeling for å unngå at det blir for mange kategorier med relativt få kommuner i hver kategori. Intervallbredden i denne grupperingen øker med størrelsen, samtidig som antall kommuner i hver gruppe avtar med størrelsen.

For bundne kostnader per innbygger har vi valgt å bruke kvartilgrenser for å gruppere kommunene. Kvartilgrensene blir beregnet med utgangspunkt i en rangering av kommunene etter bundne kostnader per innbygger. Rangeringen omfatter bare de 416 kommunene som ikke er skilt ut i særskilte grupper. 1. kvartil

omfatter de 25 prosent av kommunene med lavest bundne kostnader per innbygger. 4. kvartil omfatter de 25 prosent av kommunene med høyest bundne kostnader per innbygger. 2. og 3. kvartil omfatter de resterende 50 prosent av kommunene. Dette gir følgende tredelte gruppering:

- Kommuner med lave bundne kostnader per innbygger (1. kvartil)
- Kommuner med middels bundne kostnader per innbygger (2. og 3. kvartil)
- Kommuner med høye bundne kostnader per innbygger (4. kvartil)

Bundne kostnader per innbygger for 2008 varierer mellom en minimumsverdi på 3 298 kroner og en maksimumsverdi på 98 473 kroner (Se tabell 2.3). Grensen mellom lave og middels høye bundne kostnader (mellom 1. og 2. kvartil) er på 36 819, mens grensen mellom middels og høye bundne kostnader (mellom 3. og 4. kvartil) er på 45 977 kroner. Variasjonsbredden for 1. kvartil (4 521 kroner) er mindre enn bredden til 2.-3. kvartil (9 158 kroner), mens 4. kvartil har størst bredde (52 496 kroner). Selv om vi slår sammen 2. og 3. kvartil til en gruppe, blir variasjonsbredden likevel ikke større enn at kommunene i denne gruppen kan betraktes som sammenliknbare.

Ved å kombinere de to grupperingsvariablene får vi i alt 9 ulike kategorier. Fordelingen av kommuner på de 9 kategoriene er vist i tabell 2.1. Tabellen viser at det er relativt mange av de små kommunene som har høye bundne kostnader. Kun én av de små kommunene (Hareid) har lave bundne kostnader per innbygger. For de store kommunene er det motsatt. Av disse er det ingen som har høye bundne kostnader per innbygger. Kun én kommune (Ringsaker) har middels bundne kostnader, mens resten har lave bundne kostnader. Av de mellomstore kommunene er det kun to som har høye bundne kostnader. Den kategorien som omfatter flest kommuner, er små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger.

Tabell 2.1. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkekemngde og bundne kostnader per innbygger, 2008¹

Gruppering etter folkekemngde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger			
	I alt	Lav	Middels	Høy
	Antall kommuner			
I alt	416	104	208	104
0- 4 999	226	1	123	102
5 000 – 19 999	145	59	84	2
20 000 og over	45	44	1	0

¹ Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.2. Summarisk statistikk for kommunenes folkekemngde, 2008¹

Gruppering etter folkekemngde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger			
	I alt	Lav	Middels	Høy
	Folkemengde			
I alt				
Gjennomsnitt	8 710	22 580	5 337	1 586
Min.	212	4 741	1 674	212
Maks.	108 144	108 144	32 144	6 434
0- 4 999				
Gjennomsnitt	2 470	4 741	3 259	1 496
Min.	212	4 741	1 674	212
Maks.	4 929	4 741	4 929	4 710
5 000-19 999				
Gjennomsnitt	9 745	12 262	8 062	6 144
Min.	5 015	5 025	5 015	5 853
Maks.	19 916	19 916	18 821	6 434
20 000 og over				
Gjennomsnitt	36 718	36 822	32 144	-
Min.	20 256	20 256	32 144	-
Maks.	108 144	108 144	32 144	-

¹ Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.3. Summarisk statistikk for kommunenes bundne kostnader, kroner per innbygger, 2008¹

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger			
	I alt	Lav	Middels	Høy
	— Bundne kostnader per innbygger —			
I alt				
Gjennomsnitt	42 366	35 304	40 835	52 489
Min.	32 298	32 298	36 829	46 034
Maks.	98 473	36 815	45 803	98 473
0-4 999				
Gjennomsnitt	46 715	36 470	41 976	52 529
Min.	36 470	36 470	37 046	46 034
Maks.	98 473	36 470	45 803	98 473
5 000-19 999				
Gjennomsnitt	37 884	35 569	39 212	50 421
Min.	32 453	32 453	36 951	49 266
Maks.	51 576	36 815	44 319	51 576
20 000 og over				
Gjennomsnitt	34 965	34 923	36 829	-
Min.	32 298	32 298	36 829	-
Maks.	36 829	36 774	36 829	-

¹ Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.2 viser gjennomsnitt, minimum og maksimum for folkemengden innenfor de ulike gruppene i klassifiseringen. Tabell 2.3 viser gjennomsnitt, minimum og maksimum for bundne kostnader per innbygger innenfor de ulike gruppene i klassifiseringen. De to tabellene viser en negativ sammenheng mellom bundne kostnader per innbygger og folkemengden. Denne negative sammenhengen skyldes at små kommuner har høye bundne kostnader pga. smådriftsulemper. Dette reflekterer utformingen av modellen KOMMODE, ettersom folkemengden inngår blant faktorene som forklarer variasjoner i de bundne kostnadene.

2.2. Klassifisering av kommuner etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter

Tabell 2.4 viser gjennomsnitt, minimum og maksimum for frie disponible inntekter per innbygger innenfor de ulike gruppene i klassifiseringen. Tabellen omfatter bare 415 kommuner som ikke inngår i de særskilte gruppene for store bykommuner og de ti mest velstående kommunene.³ Dette medfører at det rapporterte maksimum på 34 700 kroner i frie disponible inntekter per innbygger ikke omfatter de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter. Fra tabell 2.4 ser vi at det er en klar tendens til at frie disponible inntekter per innbygger avtar med økende innbyggertall. For de 415 kommunene er det også en tendens til at gjennomsnittlige frie disponible inntekter øker med økende gjennomsnittlige bundne kostnader. Kommunene med lave bundne kostnader har et gjennomsnitt på 1 331 kroner i frie disponible inntekter per innbygger, mens kommunene med høye bundne kostnader har et gjennomsnitt på 9 953 kroner. Som det framgår av minimums- og maksimumsverdiene, er det imidlertid betydelige variasjoner i frie disponible inntekter per innbygger mellom kommuner innenfor samme kategori. For eksempel innen kategori 5, små kommuner med høye bundne kostnader, der de frie disponible inntektene per innbygger varierer med om lag 41 000 kroner. Dette bidrar til å svekke sammenliknbarheten innenfor den enkelte kategori, siden kommuner med ulike frie disponible inntekter har ulike betingelser for tjenesteytingen. Vi skal derfor introdusere en finere gruppering hvor vi i tillegg til størrelse og bundne kostnader også kontrollerer for frie disponible inntekter.

³ Torsken kommune er holdt utenfor i tabell 2.4 fordi denne kommunen ikke har rapportert inn sine regnskaper til Statistisk sentralbyrå i 2008.

Tabell 2.4. Summarisk statistikk for kommunenes frie disponible inntekter, kroner per innbygger, 2008¹

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger			
	I alt	Lav	Middels	Høy
	—Frie disponible inntekter per innbygger—			
I alt				
Gjennomsnitt	5 336	1 331	5 052	9 953
Min.	-6 138	-2 293	-2 790	-6 138
Maks.	34 700	9 115	33 936	34 700
0-4 999				
Gjennomsnitt	8 053	13	6 370	10 183
Min.	-6 138	13	-2 723	-6 138
Maks.	34 700	13	33 936	34 700
5 000-19 999				
Gjennomsnitt	2 160	834	3 181	-1 638
Min.	-2 927	-2 293	-2 790	-2 927
Maks.	17 787	9 115	17 787	-348
20 000 og over				
Gjennomsnitt	1 982	2 027	-3	-
Min.	-2 167	-2 167	-3	-
Maks.	7 890	7 890	-3	-

¹ Eksklusive Torsken, de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Som for de andre grupperingsvariablene har vi foretatt en inndeling av kommuner etter frie disponible inntekter per innbygger i tre grupper (lav/middels/høy). Kategori 1 (de fire største byene) er så liten at vi ikke har foretatt noen ytterligere inndeling etter frie disponible inntekter. Dessuten har vi ikke et tilstrekkelig presist anslag på de frie disponible inntektene i Oslo kommune, noe som har sammenheng med Oslos spesielle status som både kommune og fylkeskommune. Dette problemet gjelder også for bundne kostnader. Vi kan imidlertid bruke KOMMODE til å predikere størrelsen på den kommunale delen av de bundne kostnadene i Oslo. I kategori 2 har alle kommunene per definisjon høye frie disponible inntekter per innbygger. For hver av kategoriene 3-11 har vi foretatt en ytterligere tredeling i gruppene

- a. Kommuner med lave frie disponible inntekter per innbygger (1. kvartil)
- b. Kommuner med middels frie disponible inntekter per innbygger (2. og 3. kvartil)
- c. Kommuner med høye frie disponible inntekter per innbygger (4. kvartil)

På samme måte som for bundne kostnader per innbygger bruker vi kvartilgrenser for å gruppere kommunene etter frie disponible inntekter per innbygger. Inndelingen i kvartiler omfatter bare de kommunene som ikke er skilt ut i særskilte grupper (dvs. at kategori 1 og 2 i hovedklassifiseringen er holdt utenfor). Dessuten er én kommune foreløpig holdt utenfor i grupperingen fordi den ikke har rapportert inn sine regnskaper for 2008 til Statistisk sentralbyrå.⁴ For de øvrige kommunene omfatter 1. kvartil de 25 prosent av kommunene med lavest frie disponible inntekter per innbygger, 4. kvartil omfatter de 25 prosent av kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger, mens 2. og 3. kvartil omfatter de resterende 50 prosent av kommunene.

⁴ Dette gjelder for Torsken kommune. Denne kommunen lar seg vanskelig gruppere etter frie disponible inntekter, fordi vi trenger regnskapsdata for inntektene til å beregne frie disponible inntekter. Vi har imidlertid den informasjonen som trengs for å gruppere Torsken etter folkemengde og bundne kostnader.

Tabell 2.5. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter per innbygger, 2008¹

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger												
	I alt	I alt			Lav			Middels			Høy		
		Frie disponible inntekter	Frie disponible inntekter	Frie disponible inntekter	Frie disponible inntekter	Frie disponible inntekter	Frie disponible inntekter	Frie disponible inntekter	Frie disponible inntekter	Frie disponible inntekter	Frie disponible inntekter	Frie disponible inntekter	
	Lav	Mid.	Høy	Lav	Mid.	Høy	Lav	Mid.	Høy	Lav	Mid.	Høy	
I alt	415	103	208	104	39	63	2	55	105	48	9	40	54
0-4 999	225	32	102	91	1	0	0	24	62	37	7	40	54
5 000-19 999	145	63	70	12	31	27	1	30	43	11	2	0	0
20 000 og over	45	8	36	1	7	36	1	1	0	0	0	0	0

¹ Eksklusive Torsken, de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Frie disponible inntekter per innbygger for 2008 varierer mellom en minimumsverdi på -6 138 kroner og en maksimumsverdi på 34 700 kroner, når de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger er holdt utenfor. Grensen mellom 1. og 2. kvartil er på 357 kroner, mens grensen mellom 3. og 4. kvartil er på 7 615 kroner. Denne inndelingen gir betydelig større variasjonsbredde for gruppe c enn for de to andre gruppene, noe som skyldes at denne grupperingsvariabelen har en sterkt høyreskjev fordeling. Dersom vi ikke hadde tatt ut de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter ville bredden i 4. kvartil vært om lag 91 000 kroner, og ikke om lag 27 000 kroner som den er når de ti rikeste kommunene behandles for seg.

Tre grupperingsvariable som hver er delt i tre nivåer gir til sammen en tredimensjonal inndeling i 27 grupper. Fordelingen av kommuner på ulike grupper er vist i tabell 2.5. De 14 kommunene som er skilt ut i to særskilte grupper og Torsken som ikke har rapportert inn sitt regnskap, er holdt utenfor i tabellen. Fra tabell 2.1 vet vi at det ikke inngår noen kommuner i gruppe 11 (store kommuner med høye bundne kostnader). I tillegg finner vi ingen kommuner i følgende 4 grupper:

- Gruppe 3b og 3c: Små kommuner med lave bundne kostnader og middels eller høye frie disponible inntekter
- Gruppe 10b og 10c: Store kommuner med middels bundne kostnader og middels eller høye frie disponible inntekter

Det er også flere av gruppene som kun omfatter én eller to kommuner. Dette gjelder for følgende 5 grupper:

- Gruppe 3a (Hareid): Små kommuner med lave bundne kostnader og lave frie disponible inntekter
- Gruppe 6c (Fauske): Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader og høye frie disponible inntekter
- Gruppe 8a (Søndre Land og Vestnes): Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader og lave frie disponible inntekter
- Gruppe 9c (Bærum): Store kommuner med lave bundne kostnader og høye frie disponible inntekter
- Gruppe 10a (Ringsaker): Store kommuner med middels bundne kostnader og lave frie disponible inntekter

Tabell 2.1 viser at det er en ganske klar sammenheng mellom kommunestørrelse og bundne kostnader per innbygger. Små kommuner har gjennomgående høyere bundne kostnader enn store kommuner. Sammenhengen mellom kommunestørrelse og frie disponible inntekter per innbygger er ikke like sterk. Likevel ser vi at høye frie disponible inntekter forekommer oftere blant små kommuner enn blant store kommuner. Om lag 40 prosent av de små kommunene har høye frie disponible inntekter, mens kun 8 prosent av de mellomstore og 2 prosent av de store kommunene kommer i denne gruppen. Vi kan registrere at små kommuner oftere har både høye bundne kostnader og høye frie disponible inntekter per innbygger sammenliknet med mellomstore og store kommuner. Dette skyldes at små kommuner får kompensasjon for smådriftsulempet gjennom inntektssystemet, men må også ses i sammenheng

med energi- og kraftinntekter, skjønnstilskudd, småkommunetilskudd og Nord-Norge-tilskudd som særlig favoriserer små kommuner, se Kommuneproposisjonen 2011.

Basert på data fra 2008 viser tabell A1 i vedlegg A utfallet av grupperingen for de 430 kommunene i 11 hovedkategorier, med en ytterligere oppdeling av kategoriene 3-10 i tre undergrupper etter frie disponible inntekter per innbygger. Tabellen viser også verdier for hver kommune på de to grupperingsvariablene folkekemengde og bundne kostnader per innbygger. Bundne kostnader er rapportert på indeksform der verdien for en kommune fremkommer ved å dividere de bundne kostnader per innbygger med gjennomsnittlige bundne kostnader for alle kommuner:

$$(2.1) \quad A = \frac{\alpha}{\bar{\alpha}},$$

der α er bundne kostnader og $\bar{\alpha}$ det tilsvarende landsgjennomsnittet. Tabellen inneholder i tillegg en indeks for kommunenes korrigerede inntekter:

$$(2.2) \quad I = \frac{y - \alpha + \bar{\alpha}}{\bar{y}},$$

der y er inntekter per innbygger og $\bar{y}$ er det tilsvarende landsgjennomsnittet (unntatt Oslo og Torsken). Korrigerede inntekter består av to komponenter. For det første nyter innbyggerne godt av lovpålagte ytelser og tjenester opp til nivået bestemt av minstestandarder. Siden slike tjenester er standardisert, antar vi at denne komponenten har samme verdi for alle kommuner, og kan verdsettes ved landsgjennomsnittet for bundne kostnader per innbygger ($\bar{\alpha}$). For det andre mottar innbyggerne tjenester for de inntektene som er igjen når minstestandardene er finansiert ($y - \alpha$). Den totale verdien av tjenestene er da gitt ved $y - \alpha + \bar{\alpha}$. At en kommune har mulighet til å tilby tjenester av større omfang og bedre kvalitet enn landsgjennomsnittet, skyldes enten at inntektene per innbygger ligger over landsgjennomsnittet og/eller at de bundne kostnadene per innbygger ligger under landsgjennomsnittet. Gjennomsnittet av I over alle kommuner er lik 1.⁵ Merk at en rangering etter korrigerede inntekter (I) er sammenfallende med en rangering etter frie disponible inntekter ($y - \alpha$), slik at også denne grupperingsvariabelen er representert i tabell A1.

I tabell A1 i vedlegg A er kommunene sortert etter synkende folkekemengde for de fire største byene, etter synkende indeks for korrigerede inntekter for de ti kommunene med de høyeste frie disponible inntektene og etter kommunenummer innenfor de øvrige gruppene. I tabell A2 er kommunene sortert etter indeks for korrigerede inntekter i alle kategorier. Ellers inneholder denne tabellen nøyaktig den samme informasjonen som tabell A1. Ut fra tabell A2 er det lettere å finne fram til kommuner innenfor samme kategori som ligger nær en bestemt kommune mht. frie disponible inntekter per innbygger. For spesielle formål kan en for eksempel plukke ut mindre grupper av kommuner som en ønsker å sammenlikne. For kommuner som ligger nær en kvartilgrense mht. frie disponible inntekter per innbygger kan det også være aktuelt å sammenlikne seg med kommuner på den andre siden av denne grensen. Slike tilpasninger i grupperingene er det lagt til rette for i tabell A2.

Alle de fire største byene (Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger) har lave bundne kostnader per innbygger. For Oslo gjelder dette kostnader i forbindelse med kommunale oppgaver. Siden vi ikke har beregnet bundne kostnader for fylkeskommunale oppgaver, kjenner vi ikke de totale bundne kostnadene, og kan derfor

⁵ Oslo og Torsken er holdt utenfor ved beregning av landsgjennomsnittet, siden vi ikke har tall for disse kommunenes frie disponible inntekter.

ikke beregne Oslos frie disponible inntekt. Av de øvrige store byene havner Bergen og Trondheim i gruppen med middels frie disponible inntekter, mens Stavanger havner i gruppen med høye frie disponible inntekter. Forskjellene i frie disponible inntekter per innbygger mellom disse tre byene er imidlertid relativt små.

Den andre spesialgruppen (gruppe 2) omfatter de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger. Disse kommunene har mellom 37 271 kroner og 98 822 kroner i frie disponible inntekter per innbygger. Alle kommunene i gruppe 2 er små unntatt Hammerfest som har 9 407 innbyggere. Sju av de ti kommunene har høye bundne kostnader per innbygger. Først og fremst skyldes de høye frie disponible inntektene til kommunene i denne gruppen betydelige inntekter fra energi- og kraftproduksjon.⁶ Bykle er den kommunen som har de klart høyeste korrigerte inntektene per innbygger, med et nivå som ligger 2,9 ganger høyere enn landsgjennomsnittet. De ti kommunene i gruppen med svært høye frie disponible inntekter per innbygger ligger forholdsvis spredt utover landet. De fordeler seg på ni fylker, og kun ett fylke er representert med to kommuner i gruppen.

For å få et inntrykk av den regionale fordelingen av kommuner på kategoriene i klassifiseringen, vil vi benytte oss av en inndeling av Norge i sju landsdeler. Statistisk sentralbyrå har utarbeidet følgende inndeling i landsdeler:

1. Oslo og Akershus: 23 kommuner
2. Hedmark og Oppland: 48 kommuner
3. Sør-Østlandet (Østfold, Buskerud, Vestfold og Telemark): 71 kommuner
4. Agder og Rogaland: 56 kommuner
5. Vestlandet (Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal): 95 kommuner
6. Trøndelag: 49 kommuner
7. Nord-Norge (Nordland, Troms og Finnmark): 88 kommuner

Den prosentvise fordelingen av kommuner etter bundne kostnader for hele landet og innenfor hver landsdel er vist i figur 2.1. Oslo og Akershus skiller seg ut ved å ikke ha noen kommuner med høye bundne kostnader per innbygger, og en svært stor andel av kommunene i landsdelen, 22 av 23, har lave bundne kostnader. Sør-Østlandet og Hedmark og Oppland har også relativt få kommuner med høye bundne kostnader per innbygger. I den andre enden av skalaen ligger Nord-Norge og Trøndelag der det er en relativt høy andel kommuner med høye bundne kostnader per innbygger, og få med lave bundne kostnader.

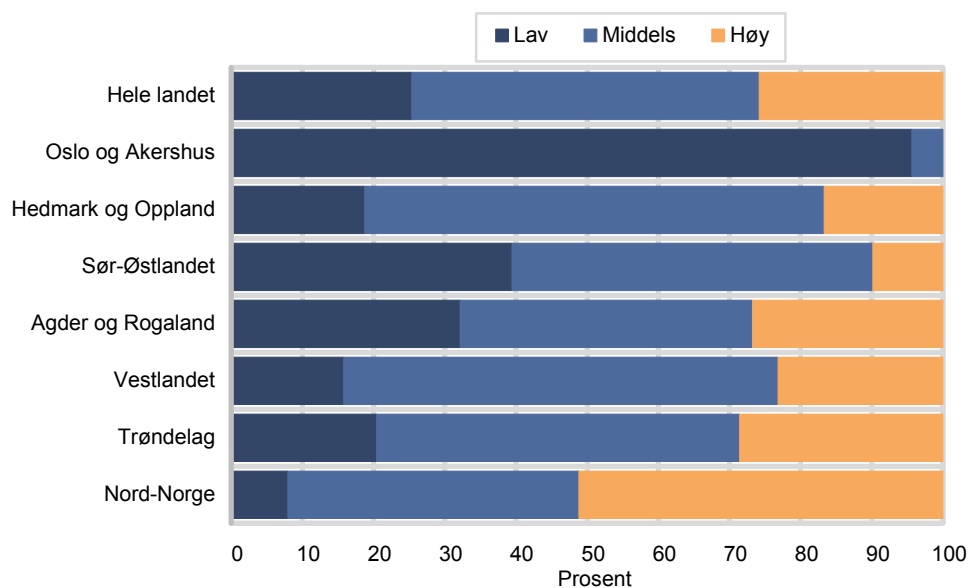
Den prosentvise fordelingen av kommuner i hele landet og innenfor hver landsdel på hhv. lave, middels og høye frie disponible inntekter per innbygger er vist i figur 2.2. Det er en tendens til at landsdeler med stor andel kommuner med høye bundne kostnader også har en forholdsvis stor andel kommuner med høye frie disponible inntekter. Kommunene i Nord-Norge skiller seg ut ved at kun to av disse har lave frie disponible inntekter. Dette skyldes bl.a. at kommunene i Nord-Norge får et eget rammetilskudd gjennom inntektssystemet. I den andre enden av skalaen finner vi Akershus som kun har én kommune med høye frie disponible inntekter per innbygger, men en stor andel kommuner med lave frie disponible inntekter. Sør-Østlandet har også relativt mange kommuner med lave frie disponible inntekter. I Hedmark og Oppland, på Vestlandet og i Trøndelag er det en høy andel av kommunene som har middels frie disponible inntekter.

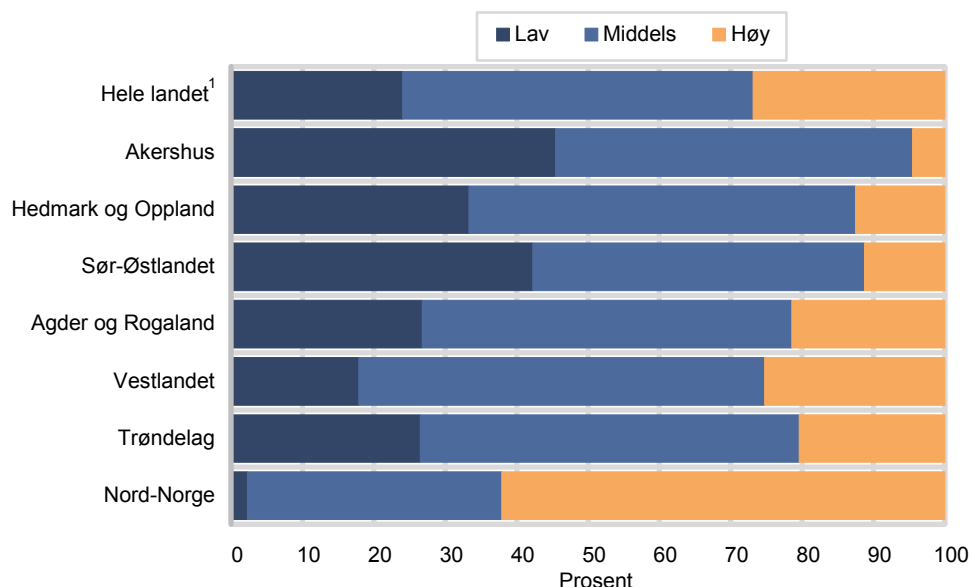
⁶ Sammenliknet med grupperingen basert på data 2003 utgår kommunene Utsira, Nesseby, Kvæfjord og Valle fra gruppen av de ti rikeste kommunene. Disse blir erstattet av Aukra, Forsand, Tydal og Hammerfest i grupperingen basert på data for 2008.

Figur 2.1. Andel kommuner med lave, middels og høye bundne kostnader etter landsdel, 2008

Figur 2.2. Andel kommuner med lave, middels og høye frie disponible inntekter etter landsdel, 2008

¹ Inkluderer ikke Oslo og Torsken

Grupper med for få kommuner

Hensikten med gruppeinndelingen i denne rapporten var å komme fram til sammenliknbare kommuner. Det er derfor et problem at noen av gruppene inneholder så få kommuner at det gir et spinkelt grunnlag for sammenlikninger. I hovedgrupperingen etter folkemengde og bundne kostnader gjelder dette gruppe 3 med tre kommuner. I kategoriseringen som også tar hensyn til frie disponible inntekter, har gruppe 5a og 6c bare én kommune hver. Vi har valgt å løse dette problemet ved å foreslå at enkelte kommuner eventuelt kan flyttes til sine nærmeste nabogrupper:

3a → 4a: Hareid er den eneste kommunen i gruppen av små kommuner med lave bundne kostnader og lave frie disponible inntekter. Kommunen ligger imidlertid like under grensen for middels bundne kostnader, og kommunen kan derfor passe inn i gruppe 4a. Alternativt kunne denne kommunen ha vært plassert i gruppe 6a.

- 6c → 7c: Fauske er den eneste kommunen i gruppen av mellomstore kommuner med lave bundne kostnader og høye frie disponible inntekter. Kommunen ligger imidlertid like under grensen for middels bundne kostnader, og kommunen kan derfor passe inn i gruppe 7c.
- 8a → 7a: Søndre Land og Vestnes er kommunene som inngår i gruppen av mellomstore kommuner med høye bundne kostnader og lave frie disponible inntekter. Det er imidlertid ikke langt ned til grensen for middels bundne kostnader, og de to kommunene kan derfor passe inn i gruppe 7a.
- 9c → 9b: Bærum er den eneste kommunen i gruppen av store kommuner med lave bundne kostnader og høye frie disponible inntekter. Det er imidlertid ikke så langt ned til grensen for middels frie disponible inntekter, og kommunen kan derfor passe inn i gruppe 9b.
- 10a → 9a: Ringsaker er den eneste kommunen i gruppen av store kommuner med middels bundne kostnader og lave frie disponible inntekter. Kommunen ligger imidlertid like over grensen for lave bundne kostnader, og kommunen kan derfor passe inn i gruppe 9a.

Kommunen som ikke har rapportert inn sitt regnskap for 2008

For Torsken har vi kjennskap til både kommunistørrelse og bundne kostnader per innbygger i 2008. Kommunen har ikke endret kategori langs disse to dimensjonene fra 1998 til 2008. Vi mangler imidlertid informasjon om frie disponible inntekter per innbygger for Torsken i 2008. Vi benytter derfor en antakelse om at Torsken tilhører samme kategori i 2008 som den tilhørte i 1998. Torsken havner da i gruppe 5c.

Kommunesammenslåinger etter 2008

Det er planlagt noen kommunesammenslåinger etter 2008. Vi har sett nærmere på tre aktuelle sammenslåingsprosjekter og studert hvordan kommunene vil plassere seg i kommunegrupperingen etter en eventuell sammenslåing. Plasseringen i grupper er utført på grunnlag av skjønn.

Tabell 2.6. Gruppering av kommuner etter eventuelle sammenslåinger

Sammenslåingsgruppe	Kommune- størrelse	Bundne kostnader	Frie disponible inntekter	Gruppe
1723 Mosvik og 1729 Inderøy	Mellomstor	Middels	Middels	7b
1519 Volda og 1520 Ørsta	Mellomstor	Middels	Lave	7a
1901 Harstad og 1915 Bjarkøy	Stor	Lave	Middels	9b

Tabell 2.6 viser foreslåtte tilpasninger i kommunegrupperingen dersom sammenslåingene blir gjennomført. De tre sammenslåingsprosjektene fordeler seg på tre ulike grupper i vår kommunegruppering. Sammenslåinger fører i flere tilfeller til at kommunene endrer gruppe, noe som kan skje langs én eller flere av de tre dimensjonene i grupperingen.

2.3. Gruppering av kommuner over tid

Grupperingen av sammenliknbare kommuner som blir presentert i denne rapporten bygger i stor grad på prinsippene fra de tidligere grupperingene som ble utarbeidet på grunnlag av data for 1994, 1998 og 2003. Fra 1998 til 2003 fant vi at det var 48 prosent av kommunene som ikke endret gruppe etter noen av de tre kategoriene; folkemengde, bundne kostnader per innbygger og frie disponible inntekter per innbygger, se Langørgen, Galloway og Aaberge (2006). Generelt kan endringer i grupperingen over tid skyldes fire ulike forhold:

1. Endringer i modellspesifikasjon
2. Endringer i kommunenes atferd
3. Endringer i kommunenes økonomiske rammebetingelser
4. Statistisk usikkerhet

Grupperingen av kommuner etter økonomiske rammebetingelser er basert på en modell for kommunenes økonomiske atferd. Denne modellen kalles KOMMODE, og er nærmere beskrevet i Aaberge og Langørgen (2003) og Langørgen, Pedersen og Aaberge (2010). Over tid har det blitt utviklet nye versjoner av modellen KOMMODE, der siktemålet har vært å forbedre beskrivelsen av kommunenes atferd. Endringer i grupperingen av kommuner kan derfor skyldes endringer i modellspesifikasjonen. Endringer i spesifikasjon omfatter endringer i sektorinndelingen i modellen, hvilke forklaringsvariable som inngår, samt valg av funksjonsform for å fange opp smådriftsulemper i kommunal tjenesteproduksjon.

Endringer i kommunenes atferd kan også bidra til endringer i modellens spesifikasjon og estimater. For eksempel kan effekter av forklaringsvariable endre seg over tid. Endringer i atferden til kommunene kan derfor gi opphav til endringer i grupperingen enten ved en endring i hvilke forklaringsvariable som inngår i modellen eller ved endringer i modellens estimerte parametere. Endringer i modellens estimerte parametere kan i tillegg til endringer i atferden også skyldes statistisk usikkerhet. Langørgen m.fl. (2010) gir en analyse av modellens stabilitet for perioden 2001 – 2008.

Selv i tilfellet hvor modellens spesifikasjon og estimater holder seg uendret over tid, vil grupperingen kunne endre seg som en følge av endringer i kommunenes økonomiske rammebetingelser. Slike endringer skyldes at forklaringsvariablene som påvirker bundne kostnader og frie disponible inntekter endrer seg over tid.

Ved en sammenlikning mellom de 11 hovedkategoriene (etter folkemengde og bundne kostnader) i 2003 og 2008 finner vi at det er 356 kommuner eller 84 prosent av kommunene som ikke endrer hovedkategori fra 1998 til 2003.⁷ Ved en sammenlikning mellom de 29 kategoriene (etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter) i 1998 og 2003 finner vi at det er 253 kommuner eller 60 prosent av kommunene som ikke endrer kategori fra 1998 til 2003.⁸ Grupperingen synes dermed å være mer stabil fra 2003 til 2008 enn den var fra 1998 til 2003. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at endringer i grupperingen til dels kan skyldes at det skal lite til for at kommuner som ligger nær grensen til en nabokategori bytter kategori. For øvrig vil endringer i grupperingen reflektere endringer i modellspesifikasjon, økonomisk atferd og økonomiske rammebetingelser for kommunene, samt statistisk usikkerhet i estimeringen av modellens parametere.

Tabell 2.7. Antall kommuner fordelt etter kommunestørrelse i 2003 og 2008¹

Folkemengde 2003	I alt	Folkemengde 2008		
		0-4 999	5 000-19 999	20 000 og over
I alt	412	225	144	43
0-4 999	229	225	4	0
5 000-19 999	145	0	140	5
20 000 og over	38	0	0	38

¹ Eksklusive sammenslåtte kommuner, de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger i 2008.

Tabell 2.7 viser at grupperingen av kommuner etter folkemengde har vært forholdsvis stabil fra 2003 til 2008. Dette skyldes at folkemengden i kommunene er relativt stabil over tid. Det var 4 kommuner som gikk fra liten til mellomstor, og det var 5 kommuner som gikk fra mellomstor til stor. Som en kunne forvente var det ingen overganger mellom små og store kommuner. Det var heller ingen overganger mellom grupper som en følge av redusert kommunestørrelse. Av 412 kommuner var det 403 som ikke endret kategori mht. kommunestørrelse.

⁷ Åtte kommuner som inngikk i ulike sammenslåinger i perioden fra 2003 til 2008 er her holdt utenfor. Disse kommunene er Vindafjord og Ølen, Kristiansund og Frei, Aure og Tustna, samt Bodø og Skjerstad.

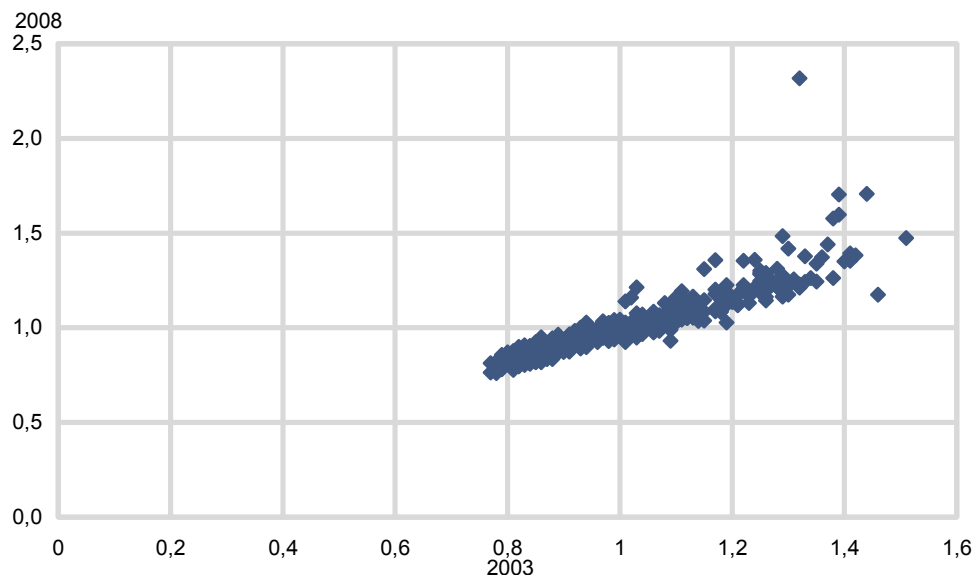
⁸ I tillegg til sammenslåtte kommuner er også Torsken her holdt utenfor pga. manglende rapportering.

Tabell 2.8. Antall kommuner fordelt etter bundne kostnader i 2003 og 2008¹

Bundne kostnader i 2003	I alt	Bundne kostnader i 2008		
		Lave	Middels	Høye
I alt	412	102	206	104
Lave (1. kvartil)	102	86	16	0
Middels (2.-3. kvartil)	205	16	180	9
Høye (4. kvartil)	105	0	10	95

¹ Eksklusive sammenslåtte kommuner, de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger i 2008.

Figur 2.3. Indeks for bundne kostnader i 2003 og 2008

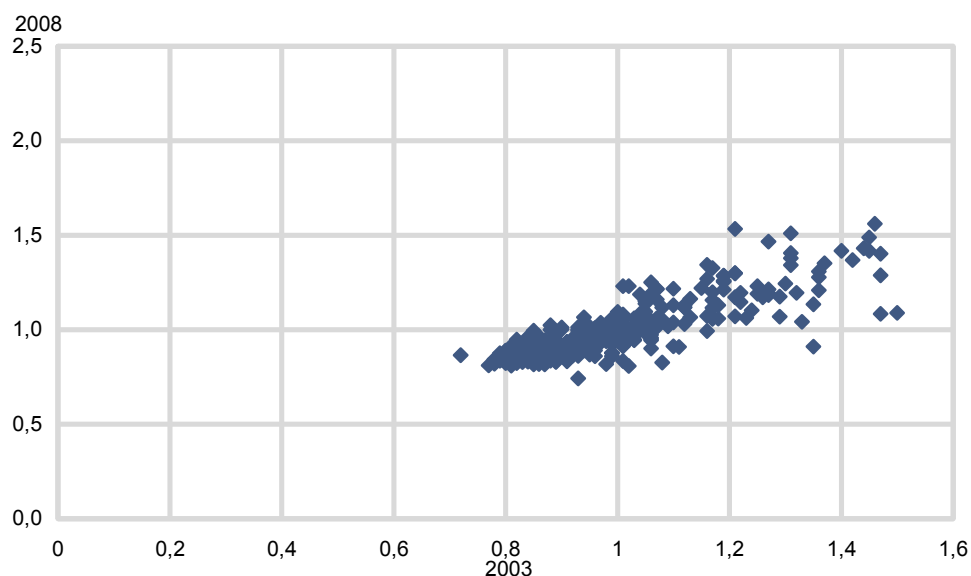
Tabell 2.8 viser endringer i grupperingen av kommuner etter bundne kostnader fra 1998 til 2003. Det var 16 kommuner som gikk fra lave til middels bundne kostnader (og like mange motsatt vei), og det var 10 kommuner som gikk fra middels til høye bundne kostnader (og 9 kommuner motsatt vei).⁹ Det var ingen utveksling av kommuner mellom kategoriene med lave og høye bundne kostnader. Av 412 kommuner var det 361 som ikke endret kategori mht. bundne kostnader. Figur 2.3 viser et plott av indeks for bundne kostnader i 2003 og 2008. Korrelasjonen mellom indeksene for de to årene er på 0,90. De største avvikene fra en rett linje i figuren skyldes endring i funksjonsform for smådriftsulemper, slik at de minste kommunene med under 1 000 innbyggere framstår med relativt sett høyere smådriftsulemper i forhold til tidligere. I den nye analysen benytter vi basiskriteriet (invers folkemengde) som gir relativt høye bundne kostnader for de aller minste kommunene. Endringen av funksjonsform slår særlig sterkt ut for landets minste kommune, som er Utsira.

Tabell 2.9. Antall kommuner fordelt etter frie disponible inntekter i 2003 og 2008¹

Frie disponible inntekter i 2003	I alt	Frie disponible inntekter i 2008		
		Lave	Middels	Høye
I alt	411	103	205	103
Lave (1. kvartil)	103	59	44	0
Middels (2.-3. kvartil)	205	43	145	17
Høye (4. kvartil)	103	1	16	86

¹ Eksklusive sammenslåtte kommuner, de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger i 2008.

⁹ At antallet overganger ikke er likt skyldes endringen i antall kommuner gjennom sammenslåing.

Figur 2.4. Indeks for korrigerte inntekter i 2003 og 2008¹

¹ Eksklusive sammenslåtte kommuner, Torsken, Andøy, de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger i 2003 og 2008.

Tabell 2.9 viser endringer i grupperingen av kommuner etter frie disponible inntekter fra 2003 til 2008. Hvilke kommuner som havner i kategorien med lave frie disponible inntekter viser seg å være mindre stabilt, siden det er mange overganger til og fra gruppen med middels frie disponible inntekter. Det er også en del overganger mellom middels og høye frie disponible inntekter. Kvitsøy kommune skiller seg ut som den eneste kommunen som gikk fra høye til lave frie disponible inntekter.¹⁰ Av 411 kommuner var det 290 som ikke endret kategori mht. frie disponible inntekter. Disse resultatene viser at frie disponible inntekter er den grupperingsvariabelen som har bidratt mest til endringer i grupperingen fra 1998 til 2003. Figur 2.3 viser et plott av indeks for korrigerte inntekter i 2003 og 2008. Korrelasjonen mellom indeksene for de to årene er på 0,86.

2.4. Om bruk av grupperingen

Grupperingen som er utarbeidet i denne rapporten kan brukes både til å foreta sammenlikninger innad i grupper og på tvers av grupper. Det kan særlig være aktuelt å sammenlikne aktivitetsmål og resultatindikatorer for kommunal tjenesteproduksjon, som f.eks. dekningsgrader, ressursinnsats per bruker og ulike kvalitetsmål. Ved sammenlikning på tvers av grupper kan en blant annet studere hvordan ulike økonomiske rammebetingelser gir seg utslag på ulike mål for aktiviteter og resultater. Ved sammenlikninger innad i grupper kan en studere forskjeller i tilpasningen mellom kommuner som står overfor tilnærmet de samme økonomiske rammebetingelser. Det kan være flere grunner til at det oppstår forskjeller i aktiviteter og resultater innenfor grupper av sammenliknbare kommuner. To viktige grunner til variasjoner i resultater innenfor sammenliknbare grupper er:

- Det kan være forskjeller i hvor effektivt ulike kommuner utnytter sine ressurser. En kommune med god ressursutnyttelse kan derfor oppnå relativt gode resultater innen ulike områder av virksomheten.
- Kommunene har mulighet til å fordele frie disponible inntekter mellom ulike tjenesteytende sektorer og ulike typer tjenester ut fra lokale prioriteringer. Dette innebærer at kommuner som satser spesielt mye på én bestemt tjeneste, vil måtte redusere tilbudet av andre tjenester for gitt nivå på de frie disponible inntektene per innbygger. Med forskjellige satsningsområder vil kommuner med ellers like

¹⁰ Dette utslaget skyldes blant annet at smådriftsulempene er blitt tillagt større vekt for de minste kommunene.

rammebetingelser få ulike resultater innen de enkelte sektorer. Men dette vil i så fall være forskjeller som skyldes kommunenes egne prioriteringer og valg.

Variasjoner i resultater innenfor en gruppe av sammenliknbare kommuner kan altså skyldes ulik effektivitet eller ulike prioriteringer. I tillegg vil vi peke på et forhold som kan bidra til variasjoner innenfor grupper av sammenliknbare kommuner for visse typer av indikatorer:

- Kommunene har ulike profiler for fordelingen av bundne kostnader på ulike sektorer. Det vil være en tendens til at kommunene bruker relativt mye ressurser på sektorer der de har høye bundne kostnader. Dette kan bidra til ulike verdier på aktivitetsindikatorer.

Et eksempel på en aktivitetsindikator er sysselsettingen per innbygger i en bestemt kommunal tjenesteytende sektor. Variasjoner i denne indikatoren for et gitt nivå på bundne kostnader og frie disponible inntekter vil ikke bare være påvirket av forskjeller i effektivitet og lokale prioriteringer, men også av fordelingen av bundne kostnader på sektorer. For i størst mulig grad å rense ut effekter av fordelingen av bundne kostnader kan en benytte resultatindikatorer som er standardisert i forhold til antall brukere eller antall potensielle brukere i de ulike tjenestene. Med andre ord vil det for mange formål være relevant å bruke resultatindikatorer som dekningsgrader og ressursbruk per mottaker til å sammenlikne kommunene i henhold til grupperingen over.

Til slutt vil vi peke på at det aldri vil være mulig å lage en gruppering av kommuner som gir perfekt sammenliknbarhet innenfor hver gruppe, selv om graden av sammenliknbarhet bare blir vurdert ut fra de valgte klassifiseringskriteriene. Innenfor hver gruppe av sammenliknbare kommuner er det fortsatt visse variasjoner i bundne kostnader og frie disponible inntekter per innbygger. Dette gjelder særlig ved sammenlikning av kommuner innenfor grupper med høye frie disponible inntekter, fordi variasjonsbredden her er forholdsvis stor.

Referanser

Kommunal- og regionaldepartementet (2010): Kommuneproposisjonen 2011, Prop. 124S.

Langørgen, A., T.A. Galloway og R. Aaberge (2006): *Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 2003*, Rapporter 2006/8, Statistisk sentralbyrå.

Langørgen, A., S. Pedersen og R. Aaberge (2010): *Stabilitet i kommunenes økonomiske atferd 2001 – 2008*, Rapporter 2010/25, Statistisk sentralbyrå.

Langørgen, A. og R. Aaberge (1998): *Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser*, Rapporter 1998/8, Statistisk sentralbyrå.

Langørgen, A., R. Aaberge og R. Åserud (2001): *Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 1998*, Rapporter 2001/35, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1994): *Standard for kommuneklassifisering, 1994*, NOS C 192.

Aaberge, R. og A. Langørgen (2003): Fiscal and Spending Behavior of Local Governments: Identification of Price Effects when Prices are Not Observed, *Public Choice* 117, 125-161.

Vedlegg A: Gruppering av kommuner, 2008

I tabell A.1 er kommunene sortert etter synkende folkemengde i kategori 1, etter synkende indeks for korrigerte inntekter i kategori 2 og etter kommunenummer innenfor de øvrige gruppene. I tabell A.2 er kommunene sortert etter indeks for korrigerte inntekter i alle kategorier. Ellers inneholder denne tabellen nøyaktig den samme informasjonen som tabell A.1. Ut fra tabell A.2 er det lettere å finne fram til kommuner innenfor samme kategori som ligger nær en bestemt kommune med hensyn til korrigerte inntekter per innbygger. For spesielle formål kan en for eksempel plukke ut mindre grupper av kommuner som en ønsker å sammenlikne. For kommuner som ligger nær en kvartilgrense med hensyn til frie disponible inntekter per innbygger kan det også være aktuelt å sammenlikne seg med kommuner på den andre siden av denne grensen. Slike tilpasninger i grupperingene er det lagt til rette for i tabell A.2.

Tabell A.1. Folkemengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerte inntekter etter kommune

Kom.nr.	Navn	Folke- mende	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1. De fire største byene				
0301	Oslo	560 484	0,78	.
1201	Bergen	247 746	0,80	0,95
1601	Trondheim	165 191	0,77	0,97
1103	Stavanger	119 586	0,78	1,03
2. De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter				
0941	Bykle	919	1,23	2,89
1232	Eidfjord	933	1,17	2,37
1252	Modalen	360	1,77	2,21
1046	Sirdal	1 757	1,10	1,99
1547	Aukra	3 174	0,94	1,85
1129	Forsand	1 116	1,21	1,78
1739	Røyrvik	499	1,53	1,78
1421	Aurland	1 695	1,03	1,71
1665	Tydal	856	1,21	1,71
2004	Hammerfest	9 407	0,87	1,63
3. Små kommuner med lave bundne kostnader				
<i>3a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
1517	Hareid	4 741	0,86	0,87
4. Små kommuner med middels bundne kostnader				
<i>4a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0111	Hvaler	3 961	0,89	0,82
0119	Marker	3 463	0,95	0,83
0137	Våler	4 268	0,87	0,87
0138	Hobøl	4 622	0,91	0,86
0239	Hurdal	2 581	0,99	0,81
0520	Ringebu	4 532	0,94	0,87
0622	Krødsherad	2 098	0,98	0,86
0631	Flesberg	2 521	1,00	0,86
0714	Hof	3 066	0,93	0,86
0723	Tjøme	4 545	0,87	0,83
0728	Lardal	2 383	0,94	0,85
0811	Siljan	2 380	0,95	0,83
0817	Drangedal	4 111	1,03	0,82
0822	Sauherad	4 266	0,97	0,84
0937	Evje og Hornnes	3 327	0,94	0,83
1111	Sokndal	3 242	0,94	0,86
1112	Lund	3 112	0,97	0,86
1241	Fusa	3 759	1,04	0,87
1441	Selje	2 872	1,02	0,84
1511	Vanylven	3 530	1,00	0,85
1529	Skodje	3 750	0,97	0,83
1627	Bjugn	4 604	0,91	0,86
1644	Holtålen	2 069	1,05	0,82
1744	Overhalla	3 507	0,96	0,85

Kom.nr.	Navn	Folke- mende	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
<i>4b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
0127	Skiptvet	3 525	0,90	0,89
0426	Våler	3 869	0,95	0,97
0429	Åmot	4 329	0,96	0,96
0430	Stor-Elvdal	2 680	1,03	0,94
0438	Alvdal	2 413	0,99	0,94
0511	Dovre	2 778	0,98	0,89
0513	Skjåk	2 331	0,98	1,02
0514	Lom	2 407	0,98	0,92
0515	Vågå	3 717	1,04	0,95
0519	Sør-Fron	3 170	0,95	0,91
0521	Øyer	4 929	0,91	0,89
0544	Øystre Slidre	3 176	0,99	0,91
0616	Nes	3 459	0,98	0,91
0617	Gol	4 439	0,96	0,95
0618	Hemsedal	1 968	0,99	0,94
0619	Ål	4 686	1,00	1,00
0621	Sigdal	3 524	1,03	0,88
0828	Seljord	2 930	0,96	1,01
0829	Kviteseid	2 563	1,01	0,94
0911	Gjerstad	2 519	1,03	0,91
0919	Froland	4 853	0,89	0,93
0928	Birkenes	4 503	0,93	0,88
1029	Lindesnes	4 557	0,92	0,89
1114	Bjerkreim	2 539	0,97	0,89
1141	Finnøy	2 711	1,06	0,91
1142	Rennesøy	3 761	0,96	0,95
1211	Etne	3 852	0,95	0,88
1216	Sveio	4 825	0,93	0,89
1222	Fitjar	2 912	0,95	0,87
1223	Tysnes	2 773	1,05	0,88
1242	Samnanger	2 396	0,93	1,02
1260	Radøy	4 794	0,91	0,88
1264	Austrheim	2 569	1,00	0,95
1419	Leikanger	2 179	0,92	0,92
1429	Fjaler	2 849	1,07	0,89
1430	Gaular	2 748	1,06	0,88
1431	Jølster	2 929	1,08	1,00
1433	Naustdal	2 668	1,03	0,96
1514	Sande	2 502	1,05	0,92
1523	Ørskog	2 119	1,08	0,96
1525	Stranda	4 543	0,96	0,89
1543	Neset	3 061	1,00	1,01
1551	Eide	3 362	0,94	0,88
1557	Gjemnes	2 636	1,01	0,92
1560	Tingvoll	3 082	1,04	1,01
1612	Hemne	4 234	0,89	0,93
1620	Frøya	4 144	1,01	0,91
1630	Åfjord	3 232	1,07	0,93
1635	Rennebu	2 594	1,01	0,97
1636	Meldal	3 871	1,08	0,88
1664	Selbu	4 006	1,02	0,92
1717	Frosta	2 466	0,99	0,88
1718	Leksvik	3 484	1,05	0,89
1724	Verran	2 948	0,93	1,01
1750	Vikna	4 034	0,95	1,01
1812	Sømna	2 056	1,03	0,97
1822	Leirfjord	2 090	1,03	1,02
1851	Lødingen	2 279	1,07	0,96
1854	Ballangen	2 652	1,04	0,96
1868	Øksnes	4 424	0,94	0,95
1913	Skånland	2 862	1,00	1,02
1925	Sørreisa	3 312	0,94	0,94
<i>4c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
0439	Folldal	1 674	1,07	1,08
0512	Lesja	2 168	1,05	1,07
0543	Vestre Slidre	2 217	1,01	1,09
0620	Hol	4 438	0,92	1,14
0633	Nore og Uvdal	2 534	1,05	1,42
0833	Tokke	2 366	1,03	1,34
0834	Vinje	3 635	1,06	1,41
1133	Hjelmeland	2 678	1,01	1,18
1134	Suldal	3 823	1,07	1,56
1135	Sauda	4 734	0,93	1,14
1244	Austevoll	4 390	0,93	1,06
1251	Vaksdal	4 106	1,01	1,08
1259	Øygarden	4 168	0,91	1,43

Kom.nr.	Navn	Folke- mende	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1416	Høyanger	4 374	1,03	1,05
1417	Vik	2 809	1,06	1,13
1422	Lærdal	2 169	1,05	1,34
1426	Luster	4 870	0,97	1,25
1567	Rindal	2 045	1,05	1,02
1576	Aure	3 530	1,04	1,14
1617	Hitra	4 132	1,00	1,02
1711	Meråker	2 506	1,03	1,13
1736	Snåsa	2 176	1,04	1,06
1742	Grong	2 377	1,06	1,22
1818	Herøy	1 683	1,04	1,02
1832	Hemnes	4 478	1,03	1,21
1922	Bardu	3 994	0,92	1,29
1923	Salangen	2 169	1,03	1,47
1940	Kåfjord	2 248	1,04	1,30
1941	Skjervøy	2 934	0,97	1,12
1942	Nordreisa	4 665	0,96	1,07
2002	Vardø	2 190	0,96	1,24
2011	Kautokeino	2 947	1,05	1,18
2019	Nordkapp	3 219	0,89	1,20
2020	Porsanger	4 059	0,93	1,17
2021	Karasjok	2 866	0,97	1,21
2025	Tana	2 954	1,07	1,29
2028	Båtsfjord	2 090	0,95	1,30

5. Små kommuner med høye bundne kostnader

5a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0118	Aremark	1 429	1,12	0,84
0540	Sør-Aurdal	3 176	1,13	0,86
1144	Kvitsøy	538	1,36	0,83
1411	Gulen	2 356	1,28	0,86
1428	Askvoll	3 065	1,08	0,85
1834	Lurøy	1 899	1,71	0,74
1836	Rødøy	1 314	1,47	0,83

5b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

0121	Rømskog	649	1,36	0,88
0436	Tolga	1 697	1,10	0,93
0441	Os	2 047	1,12	0,95
0541	Etnedal	1 388	1,18	0,93
0615	Flå	974	1,23	0,90
0827	Hjartdal	1 619	1,12	0,95
0912	Vegårshei	1 884	1,09	0,88
0929	Åmli	1 836	1,18	1,00
0935	Iveland	1 211	1,14	1,00
1021	Marnardal	2 178	1,08	0,99
1027	Audnedal	1 613	1,13	0,93
1034	Hægebostad	1 597	1,08	0,89
1145	Bokn	823	1,31	0,91
1151	Utsira	212	2,32	0,96
1231	Ullensvang	3 415	1,13	0,89
1234	Granvin	964	1,21	0,91
1265	Fedje	596	1,42	1,00
1412	Solund	874	1,35	0,94
1413	Hyllestad	1 505	1,14	0,89
1438	Bremanger	3 894	1,19	0,96
1444	Hornindal	1 211	1,19	0,96
1545	Midsund	1 901	1,09	0,91
1571	Halsa	1 671	1,10	1,00
1613	Snillfjord	1 022	1,39	0,88
1622	Agdenes	1 758	1,18	0,89
1633	Osen	1 041	1,25	0,97
1723	Mosvik	864	1,24	0,95
1725	Mandalseid	1 717	1,11	0,95
1743	Høylandet	1 273	1,23	0,95
1748	Fosnes	687	1,35	0,99
1749	Flatanger	1 138	1,26	0,91
1816	Vevelstad	485	1,48	0,91
1848	Steigen	2 672	1,11	0,97
1852	Tjeldsund	1 338	1,24	1,01
1853	Evenes	1 358	1,17	1,00
1857	Værøy	743	1,28	1,02
1859	Flakstad	1 441	1,18	0,91
1867	Bø	2 867	1,09	0,98
1927	Tranøy	1 579	1,23	1,00
1938	Lyngøy	3 208	1,16	1,00

Kom.nr.	Navn	Folke- mende	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
<i>5c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
0432	Rendalen	2 029	1,09	1,07
0434	Engerdal	1 458	1,25	1,12
0545	Vang	1 582	1,17	1,51
0632	Rollag	1 419	1,22	1,12
0830	Nissedal	1 378	1,14	1,07
0831	Fyresdal	1 375	1,20	1,13
0938	Bygland	1 242	1,24	1,08
0940	Valle	1 326	1,23	1,44
1026	Åseral	905	1,37	1,45
1227	Jondal	1 047	1,23	1,10
1233	Ulvik	1 107	1,19	1,23
1266	Masfjorden	1 646	1,13	1,27
1418	Balestrand	1 365	1,44	1,20
1524	Norddal	1 761	1,16	1,16
1526	Stordal	979	1,19	1,02
1546	Sandøy	1 281	1,17	1,04
1573	Smøla	2 137	1,08	1,15
1632	Roan	1 007	1,26	1,08
1738	Lierne	1 480	1,31	1,07
1740	Namskogan	916	1,38	1,42
1755	Leka	589	1,35	1,06
1811	Bindal	1 631	1,26	1,16
1815	Vega	1 295	1,09	1,10
1825	Grane	1 537	1,12	1,06
1826	Hattfjeldal	1 463	1,22	1,22
1827	Dønna	1 463	1,16	1,04
1828	Nesna	1 792	1,10	1,23
1835	Træna	451	1,58	1,40
1838	Gildeskål	2 046	1,19	1,19
1839	Beiarn	1 128	1,18	1,33
1840	Såltal	4 710	1,14	1,04
1845	Sørfold	2 000	1,10	1,53
1849	Hamarøy	1 761	1,20	1,26
1850	Tysfjord	2 028	1,22	1,21
1856	Røst	622	1,29	1,06
1874	Moskenes	1 128	1,14	1,03
1911	Kvæfjord	3 036	1,70	1,15
1915	Bjarkøy	509	1,60	1,09
1917	Ibestad	1 511	1,13	1,06
1919	Gratangen	1 168	1,24	1,07
1920	Lavangen	1 010	1,26	1,07
1926	Dyrøy	1 232	1,16	1,12
1928	Torsken	937	1,38	.
1929	Berg	937	1,18	1,19
1936	Karlsøy	2 404	1,11	1,03
1939	Storfjord	1 893	1,10	1,25
1943	Kvænanngen	1 348	1,22	1,38
2014	Loppa	1 106	1,34	1,37
2015	Hasvik	998	1,21	1,29
2017	Kvalsund	1 101	1,22	1,21
2018	Måsøy	1 333	1,15	1,31
2022	Lebesby	1 304	1,30	1,49
2023	Gamvik	1 040	1,21	1,35
2024	Berlevåg	1 077	1,15	1,28
2027	Nesseby	856	1,29	1,58

6. Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader

6a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0125	Eidsberg	10 509	0,86	0,84
0135	Råde	6 825	0,84	0,83
0216	Nesodden	16 868	0,80	0,85
0221	Aurskog-Høland	13 995	0,83	0,84
0226	Sørumsund	14 279	0,82	0,87
0227	Fet	9 963	0,81	0,84
0228	Rælingen	15 112	0,76	0,87
0229	Enebakk	9 893	0,83	0,84
0236	Nes	18 510	0,84	0,82
0237	Eidsvoll	19 916	0,80	0,84
0238	Nannestad	10 657	0,84	0,86
0402	Kongsvinger	17 361	0,84	0,86
0415	Løten	7 251	0,86	0,84
0419	Sør-Odal	7 787	0,86	0,87
0427	Elverum	19 465	0,87	0,86
0529	Vestre Toten	12 635	0,83	0,86
0533	Lunner	8 598	0,83	0,84
0624	Øvre Eiker	16 132	0,84	0,85
0628	Hurum	9 023	0,86	0,84

Kom.nr.	Navn	Folke- mende	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0711	Svelvik	6 463	0,87	0,84
0926	Lillesand	9 238	0,86	0,86
1002	Mandal	14 400	0,84	0,85
1018	Søgne	10 050	0,84	0,83
1120	Klepp	15 839	0,83	0,87
1122	Gjesdal	9 729	0,86	0,86
1243	Os	16 055	0,80	0,87
1531	Sula	7 626	0,85	0,87
1638	Orkdal	11 018	0,84	0,84
1653	Melhus	14 457	0,86	0,87
1657	Skaun	6 326	0,86	0,84
1663	Malvik	12 388	0,81	0,85

6b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

0124	Askim	14 472	0,80	0,92
0136	Rygge	13 914	0,86	0,89
0211	Vestby	13 825	0,81	0,91
0214	Ås	15 324	0,84	0,89
0215	Frogn	14 245	0,80	0,89
0234	Gjerdrum	5 464	0,86	0,91
0623	Modum	12 695	0,85	0,88
0627	Røyken	18 231	0,82	0,89
0702	Holmestrand	9 860	0,84	0,88
0814	Bamble	14 109	0,81	0,90
0815	Kragerø	10 614	0,86	0,93
0904	Grimstad	19 809	0,82	0,91
1003	Farsund	9 392	0,85	0,91
1014	Vennesla	12 776	0,82	0,94
1121	Time	15 459	0,82	0,89
1127	Randaberg	9 622	0,85	0,96
1130	Strand	10 894	0,82	0,92
1221	Stord	17 092	0,81	0,89
1256	Meland	6 233	0,84	0,90
1263	Lindås	13 778	0,87	1,02
1420	Sogndal	6 899	0,86	0,92
1432	Førde	11 650	0,83	0,90
1515	Herøy	8 353	0,85	0,92
1621	Ørland	5 025	0,83	0,96
1719	Levanger	18 355	0,84	0,92
1721	Verdal	14 094	0,86	0,89
1824	Vefsn	13 424	0,86	1,01

6c. Kommuner med høye frie disponible inntekter

1841	Fauske	9 480	0,87	1,05
------	--------------	-------	------	------

7. Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader**7a. Kommuner med lave frie disponible inntekter**

0122	Trøgstad	5 039	0,90	0,83
0128	Rakkestad	7 515	0,91	0,85
0420	Eidskog	6 397	0,96	0,87
0428	Trysil	6 741	1,04	0,87
0528	Østre Toten	14 459	0,91	0,87
0532	Jevnaker	6 256	0,88	0,82
0534	Gran	13 189	0,90	0,84
0538	Nordre Land	6 636	0,93	0,86
0713	Sande	7 999	0,90	0,84
0716	Re	8 443	0,88	0,85
0719	Andebu	5 177	0,90	0,81
0720	Stokke	10 540	0,87	0,84
0821	Bø	5 436	0,90	0,86
0914	Tvedestrand	5 874	0,89	0,82
1004	Flekkefjord	8 910	0,93	0,87
1017	Songdalen	5 728	0,93	0,82
1032	Lyngdal	7 533	0,91	0,84
1101	Eigersund	13 778	0,94	0,87
1119	Hå	15 438	0,89	0,86
1445	Gloppen	5 687	1,04	0,86
1449	Stryn	6 769	0,98	0,86
1519	Volda	8 406	0,91	0,84
1520	Ørsta	10 163	0,87	0,87
1528	Sykkylven	7 491	0,88	0,85
1532	Giske	6 777	0,87	0,87
1554	Averøy	5 402	0,88	0,85
1624	Rissa	6 366	0,96	0,82
1648	Midtre Gauldal	5 910	0,96	0,83
1662	Klæbu	5 558	0,93	0,87
1729	Inderøy	5 836	0,90	0,86

Kom.nr.	Navn	Folke- mende	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
7b. Kommuner med middels frie disponible inntekter				
0123	Spydeberg	5 073	0,88	0,92
0417	Stange	18 821	0,89	0,88
0418	Nord-Odal	5 091	0,90	0,91
0423	Grue	5 078	0,99	0,95
0425	Åsnes	7 581	0,92	0,91
0437	Tynset	5 400	0,95	1,01
0516	Nord-Fron	5 793	0,91	0,97
0517	Sel	6 005	0,95	0,91
0522	Gausdal	6 129	0,91	0,88
0542	Nord-Aurdal	6 436	0,94	0,95
0612	Hole	5 622	0,87	1,00
0807	Notodden	12 232	0,91	0,90
0819	Nome	6 601	0,98	1,00
0901	Risør	6 888	0,93	0,87
1160	Vindafjord	8 084	0,90	0,92
1219	Bømlo	10 998	0,89	0,93
1224	Kvinnherad	13 063	0,90	0,96
1235	Voss	13 768	0,91	0,90
1238	Kvam	8 210	0,97	1,00
1245	Sund	5 795	0,87	0,90
1253	Osterøy	7 305	0,89	0,88
1401	Flora	11 408	0,93	0,90
1439	Vågsøy	5 998	0,90	0,89
1443	Eid	5 854	0,89	0,89
1516	Ulstein	6 946	0,90	0,97
1534	Haram	8 617	0,91	0,88
1539	Rauma	7 379	0,93	0,89
1548	Fræna	9 189	0,88	0,89
1566	Surnadal	6 039	0,94	0,99
1634	Oppdal	6 564	0,90	0,93
1640	Røros	5 620	0,93	0,90
1703	Namsos	12 607	0,89	0,95
1751	Nærøy	5 015	0,99	0,89
1805	Narvik	18 384	0,87	0,99
1813	Brønnøy	7 535	0,96	0,97
1820	Alstahaug	7 207	0,87	0,97
1860	Vestvågøy	10 710	0,91	1,00
1865	Vågan	8 933	0,89	0,94
1866	Hadsel	7 970	0,94	0,94
1870	Sortland	9 678	0,93	1,00
1871	Andøy	5 078	1,02	0,90
1924	Målselv	6 603	0,94	0,98
1933	Balsfjord	5 529	1,03	0,95
5b. Kommuner med høye frie disponible inntekter				
0826	Tinn	6 066	0,97	1,19
1037	Kvinesdal	5 629	0,98	1,04
1146	Tysvær	9 604	0,96	1,05
1228	Odda	7 107	0,93	1,23
1424	Årdal	5 562	0,87	1,17
1563	Sunnadal	7 357	0,94	1,20
1837	Meløy	6 622	1,00	1,22
1931	Lenvik	11 160	0,95	1,04
2003	Vadsø	6 062	0,97	1,19
2012	Alta	18 272	0,87	1,16
2030	Sør-Varanger	9 518	0,89	1,15
8. Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader				
8a. Kommuner med lave frie disponible inntekter				
0536	Søndre Land	5 853	1,21	0,81
1535	Vestnes	6 434	1,16	0,86
9. Store kommuner med lave bundne kostnader				
9a. Kommuner med lave frie disponible inntekter				
0605	Ringerike	28 523	0,85	0,87
0625	Nedre Eiker	22 092	0,81	0,82
0701	Horten	25 098	0,83	0,85
0709	Larvik	41 723	0,82	0,87
0722	Nøtterøy	20 410	0,84	0,86
1702	Steinkjer	20 672	0,85	0,86
1714	Stjørdal	20 616	0,87	0,85
9b. Kommuner med middels frie disponible inntekter				
0101	Halden	28 092	0,83	0,89
0104	Moss	29 073	0,86	0,90
0105	Sarpsborg	51 053	0,83	0,89
0106	Fredrikstad	71 976	0,84	0,89
0213	Ski	27 479	0,81	0,89

Kom.nr.	Navn	Folke- mende	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0217	Oppegård	24 201	0,80	0,90
0220	Asker	52 922	0,82	0,97
0230	Lørenskog	31 853	0,78	0,91
0231	Skedsmo	46 146	0,81	0,90
0233	Nittedal	20 256	0,82	0,89
0235	Ullensaker	26 934	0,81	0,89
0403	Hamar	27 976	0,85	0,92
0501	Lillehammer	25 776	0,84	0,89
0502	Gjøvik	28 301	0,83	0,89
0602	Drammen	60 145	0,82	0,89
0604	Kongsberg	23 997	0,84	0,93
0626	Lier	22 700	0,83	0,91
0704	Tønsberg	38 393	0,82	0,88
0706	Sandefjord	42 333	0,82	0,88
0805	Porsgrunn	34 186	0,82	0,91
0806	Skien	50 864	0,85	0,88
0906	Arendal	40 701	0,81	0,90
1001	Kristiansand	78 919	0,82	0,94
1102	Sandnes	62 037	0,80	0,89
1106	Haugesund	32 956	0,81	0,95
1124	Sola	21 446	0,81	0,99
1149	Karmøy	38 926	0,80	0,91
1246	Fjell	21 207	0,81	0,88
1247	Askøy	23 705	0,85	0,91
1502	Molde	24 294	0,83	0,90
1504	Ålesund	41 833	0,76	0,91
1505	Kristiansund	22 661	0,84	0,89
1804	Bodø	46 049	0,80	0,96
1833	Rana	25 092	0,84	1,02
1901	Harstad	23 108	0,81	1,01
1902	Tromsø	65 286	0,78	1,01
<i>9c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
0219	Bærum	108 144	0,84	1,03
10.Store kommuner med middels bundne kostnader				
<i>10a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0412	Ringsaker	32 144	0,87	0,87

Tabell A.2. Folkemengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerte inntekter etter kommune

Kom.nr. Navn	Folke- menge	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1. De fire største byene			
0301 ...Oslo.....	560 484	0,78	.
1201 ...Bergen.....	247 746	0,80	0,95
1601 ...Trondheim.....	165 191	0,77	0,97
1103 ...Stavanger.....	119 586	0,78	1,03
2. De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter			
2004 ...Hammerfest.....	9 407	0,87	1,63
1665 ...Tydal.....	856	1,21	1,71
1421 ...Aurland.....	1 695	1,03	1,71
1129 ...Forsand.....	1 116	1,21	1,78
1739 ...Røyrvik.....	499	1,53	1,78
1547 ...Aukra.....	3 174	0,94	1,85
1046 ...Sirdal.....	1 757	1,10	1,99
1252 ...Modalen.....	360	1,77	2,21
1232 ...Eidfjord.....	933	1,17	2,37
0941 ...Bykle.....	919	1,23	2,89
3. Små kommuner med lave bundne kostnader			
<i>3a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>			
1517 ...Hareid.....	4 741	0,86	0,87
4. Små kommuner med middels bundne kostnader			
<i>4a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>			
0239 ...Hurdal.....	2 581	0,99	0,81
0817 ...Drangedal.....	4 111	1,03	0,82
1644 ...Holtålen.....	2 069	1,05	0,82
0111 ...Hvaler.....	3 961	0,89	0,82
0811 ...Siljan.....	2 380	0,95	0,83
1529 ...Skodje.....	3 750	0,97	0,83
0723 ...Tjøme.....	4 545	0,87	0,83
0119 ...Marker.....	3 463	0,95	0,83
0937 ...Evje og Hornnes.....	3 327	0,94	0,83
0822 ...Sauherad.....	4 266	0,97	0,84
1441 ...Selje.....	2 872	1,02	0,84
1744 ...Overhalla.....	3 507	0,96	0,85
1511 ...Vanylven.....	3 530	1,00	0,85
0728 ...Lardal.....	2 383	0,94	0,85
0631 ...Flesberg.....	2 521	1,00	0,86
1112 ...Lund.....	3 112	0,97	0,86
1627 ...Bjugn.....	4 604	0,91	0,86
0622 ...Krødsherad.....	2 098	0,98	0,86
1111 ...Sokndal.....	3 242	0,94	0,86
0138 ...Hobøl.....	4 622	0,91	0,86
0714 ...Hof.....	3 066	0,93	0,86
0137 ...Våler.....	4 268	0,87	0,87
1241 ...Fusa.....	3 759	1,04	0,87
0520 ...Ringeby.....	4 532	0,94	0,87
<i>4b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>			
1222 ...Fitjar.....	2 912	0,95	0,87
1636 ...Meldal.....	3 871	1,08	0,88
1260 ...Radøy.....	4 794	0,91	0,88
1223 ...Tysnes.....	2 773	1,05	0,88
1717 ...Frosta.....	2 466	0,99	0,88
0621 ...Sigdal.....	3 524	1,03	0,88
1430 ...Gaular.....	2 748	1,06	0,88
1211 ...Etne.....	3 852	0,95	0,88
0928 ...Birkenes.....	4 503	0,93	0,88
1551 ...Eide.....	3 362	0,94	0,88
1029 ...Lindesnes.....	4 557	0,92	0,89
1216 ...Sveio.....	4 825	0,93	0,89
1114 ...Bjerkreim.....	2 539	0,97	0,89
0521 ...Øyer.....	4 929	0,91	0,89
1718 ...Leksvik.....	3 484	1,05	0,89
1525 ...Stranda.....	4 543	0,96	0,89
0127 ...Skiptvet.....	3 525	0,90	0,89
0511 ...Dovre.....	2 778	0,98	0,89
1429 ...Fjaler.....	2 849	1,07	0,89
0544 ...Øystre Slidre.....	3 176	0,99	0,91
0911 ...Gjerstad.....	2 519	1,03	0,91
1620 ...Frøya.....	4 144	1,01	0,91
1141 ...Finnøy.....	2 711	1,06	0,91
0616 ...Nes.....	3 459	0,98	0,91
0519 ...Sør-Fron.....	3 170	0,95	0,91
1664 ...Selbu.....	4 006	1,02	0,92
1557 ...Gjemnes.....	2 636	1,01	0,92

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1514	Sande	2 502	1,05	0,92
0514	Lom	2 407	0,98	0,92
1419	Leikanger	2 179	0,92	0,92
1630	Åfjord	3 232	1,07	0,93
0919	Froland	4 853	0,89	0,93
1612	Hemne	4 234	0,89	0,93
0829	Kviteseid	2 563	1,01	0,94
1925	Sørreisa	3 312	0,94	0,94
0430	Stor-Elvdal	2 680	1,03	0,94
0438	Alvdal	2 413	0,99	0,94
0618	Hemsedal	1 968	0,99	0,94
0617	Gol	4 439	0,96	0,95
0515	Vågå	3 717	1,04	0,95
1142	Rennesøy	3 761	0,96	0,95
1264	Austrheim	2 569	1,00	0,95
1868	Øksnes	4 424	0,94	0,95
0429	Åmot	4 329	0,96	0,96
1523	Ørskog	2 119	1,08	0,96
1854	Ballangen	2 652	1,04	0,96
1433	Naustdal	2 668	1,03	0,96
1851	Lødingen	2 279	1,07	0,96
1812	Sømna	2 056	1,03	0,97
1635	Rennebu	2 594	1,01	0,97
0426	Våler	3 869	0,95	0,97
0619	Ål	4 686	1,00	1,00
1431	Jølster	2 929	1,08	1,00
1560	Tingvoll	3 082	1,04	1,01
1750	Vikna	4 034	0,95	1,01
0828	Seljord	2 930	0,96	1,01
1543	Neset	3 061	1,00	1,01
1724	Verran	2 948	0,93	1,01
1242	Samnanger	2 396	0,93	1,02
1822	Leirfjord	2 090	1,03	1,02
1913	Skånland	2 862	1,00	1,02
0513	Skjåk	2 331	0,98	1,02
<i>4c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
1617	Hitra	4 132	1,00	1,02
1818	Herøy	1 683	1,04	1,02
1567	Rindal	2 045	1,05	1,02
1416	Høyanger	4 374	1,03	1,05
1244	Austevoll	4 390	0,93	1,06
1736	Snåsa	2 176	1,04	1,06
1942	Nordreisa	4 665	0,96	1,07
0512	Lesja	2 168	1,05	1,07
1251	Vaksdal	4 106	1,01	1,08
0439	Folldal	1 674	1,07	1,08
0543	Vestre Slidre	2 217	1,01	1,09
1941	Skjervøy	2 934	0,97	1,12
1711	Meråker	2 506	1,03	1,13
1417	Vik	2 809	1,06	1,13
0620	Hol	4 438	0,92	1,14
1576	Aure	3 530	1,04	1,14
1135	Sauda	4 734	0,93	1,14
2020	Porsanger	4 059	0,93	1,17
2011	Kautokeino	2 947	1,05	1,18
1133	Hjelmeland	2 678	1,01	1,18
2019	Nordkapp	3 219	0,89	1,20
1832	Hemnes	4 478	1,03	1,21
2021	Karasjok	2 866	0,97	1,21
1742	Grong	2 377	1,06	1,22
2002	Vardø	2 190	0,96	1,24
1426	Luster	4 870	0,97	1,25
1922	Bardu	3 994	0,92	1,29
2025	Tana	2 954	1,07	1,29
1940	Kåfjord	2 248	1,04	1,30
2028	Båtsfjord	2 090	0,95	1,30
0833	Tokke	2 366	1,03	1,34
1422	Lærdal	2 169	1,05	1,34
0834	Vinje	3 635	1,06	1,41
0633	Nore og Uvdal	2 534	1,05	1,42
1259	Øygarden	4 168	0,91	1,43
1923	Salangen	2 169	1,03	1,47
1134	Suldal	3 823	1,07	1,56

Kom.nr.	Navn	Folke- menge	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
5. Små kommuner med høye bundne kostnader				
<i>5a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
1834	Lurøy	1 899	1,71	0,74
1144	Kvitsøy	538	1,36	0,83
1836	Rødøy	1 314	1,47	0,83
0118	Aremark	1 429	1,12	0,84
1428	Askvoll	3 065	1,08	0,85
1411	Gulen	2 356	1,28	0,86
0540	Sør-Aurdal	3 176	1,13	0,86
<i>5b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
0121	Rømskog	649	1,36	0,88
1613	Snillfjord	1 022	1,39	0,88
0912	Vegårsdøe	1 884	1,09	0,88
1622	Agdenes	1 758	1,18	0,89
1231	Ullensvang	3 415	1,13	0,89
1413	Hyllestad	1 505	1,14	0,89
1034	Hægebostad	1 597	1,08	0,89
0615	Flå	974	1,23	0,90
1234	Granvin	964	1,21	0,91
1749	Flatanger	1 138	1,26	0,91
1545	Midsund	1 901	1,09	0,91
1816	Vevelstad	485	1,48	0,91
1859	Flakstad	1 441	1,18	0,91
1145	Bokn	823	1,31	0,91
1027	Audnedal	1 613	1,13	0,93
0436	Tolga	1 697	1,10	0,93
0541	Etnedal	1 388	1,18	0,93
1412	Solund	874	1,35	0,94
1743	Høylandet	1 273	1,23	0,95
1725	Mandalseid	1 717	1,11	0,95
1723	Mosvik	864	1,24	0,95
0827	Hjartdal	1 619	1,12	0,95
0441	Os	2 047	1,12	0,95
1444	Hornindal	1 211	1,19	0,96
1151	Utsira	212	2,32	0,96
1438	Bremanger	3 894	1,19	0,96
1633	Osen	1 041	1,25	0,97
1848	Steigen	2 672	1,11	0,97
1867	Bø	2 867	1,09	0,98
1748	Fosnes	687	1,35	0,99
1021	Marnardal	2 178	1,08	0,99
1927	Tranøy	1 579	1,23	1,00
1265	Fedje	596	1,42	1,00
1853	Evenes	1 358	1,17	1,00
1571	Halsa	1 671	1,10	1,00
1938	Lyngen	3 208	1,16	1,00
0935	Iveland	1 211	1,14	1,00
0929	Åmli	1 836	1,18	1,00
1852	Tjeldsund	1 338	1,24	1,01
1857	Værøy	743	1,28	1,02
<i>5c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
1928	Torsken	937	1,38	.
1526	Stordal	979	1,19	1,02
1874	Moskenes	1 128	1,14	1,03
1936	Karlsøy	2 404	1,11	1,03
1546	Sandøy	1 281	1,17	1,04
1827	Dønna	1 463	1,16	1,04
1840	Saltdal	4 710	1,14	1,04
1755	Leka	589	1,35	1,06
1917	Ibestad	1 511	1,13	1,06
1825	Grane	1 537	1,12	1,06
1856	Røst	622	1,29	1,06
0432	Rendalen	2 029	1,09	1,07
1920	Lavangen	1 010	1,26	1,07
1919	Gratangen	1 168	1,24	1,07
0830	Nissedal	1 378	1,14	1,07
1738	Lierne	1 480	1,31	1,07
1632	Roan	1 007	1,26	1,08
0938	Bygland	1 242	1,24	1,08
1915	Bjarkøy	509	1,60	1,09
1815	Vega	1 295	1,09	1,10
1227	Jondal	1 047	1,23	1,10
0434	Engerdal	1 458	1,25	1,12
0632	Rollag	1 419	1,22	1,12
1926	Dyrøy	1 232	1,16	1,12
0831	Fyresdal	1 375	1,20	1,13

Kom.nr.	Navn	Folke- menge	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1911	Kvæfjord	3 036	1,70	1,15
1573	Smøla	2 137	1,08	1,15
1524	Norddal	1 761	1,16	1,16
1811	Bindal	1 631	1,26	1,16
1838	Gildeskål	2 046	1,19	1,19
1929	Berg	937	1,18	1,19
1418	Balestrand	1 365	1,44	1,20
2017	Kvalsund	1 101	1,22	1,21
1850	Tysfjord	2 028	1,22	1,21
1826	Hattfjeldal	1 463	1,22	1,22
1828	Nesna	1 792	1,10	1,23
1233	Ulvik	1 107	1,19	1,23
1939	Storfjord	1 893	1,10	1,25
1849	Hamarøy	1 761	1,20	1,26
1266	Masfjorden	1 646	1,13	1,27
2024	Berlevåg	1 077	1,15	1,28
2015	Hasvik	998	1,21	1,29
2018	Måsøy	1 333	1,15	1,31
1839	Beiarn	1 128	1,18	1,33
2023	Gamvik	1 040	1,21	1,35
2014	Loppa	1 106	1,34	1,37
1943	Kvænangen	1 348	1,22	1,38
1835	Træna	451	1,58	1,40
1740	Namskogan	916	1,38	1,42
0940	Valle	1 326	1,23	1,44
1026	Aseral	905	1,37	1,45
2022	Lebesby	1 304	1,30	1,49
0545	Vang	1 582	1,17	1,51
1845	Sørfold	2 000	1,10	1,53
2027	Nesseby	856	1,29	1,58

6. Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader

6a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0236	Nes	18 510	0,84	0,82
0135	Råde	6 825	0,84	0,83
1018	Søgne	10 050	0,84	0,83
0711	Svelvik	6 463	0,87	0,84
0415	Løten	7 251	0,86	0,84
0125	Eidsberg	10 509	0,86	0,84
0227	Fet	9 963	0,81	0,84
0237	Eidsvoll	19 916	0,80	0,84
1657	Skaun	6 326	0,86	0,84
0221	Aurskog-Høland	13 995	0,83	0,84
0229	Enebakk	9 893	0,83	0,84
0628	Hurum	9 023	0,86	0,84
1638	Orkdal	11 018	0,84	0,84
0533	Lunner	8 598	0,83	0,84
0624	Øvre Eiker	16 132	0,84	0,85
1663	Malvik	12 388	0,81	0,85
1002	Mandal	14 400	0,84	0,85
0216	Nesodden	16 868	0,80	0,85
0238	Nannestad	10 657	0,84	0,86
0529	Vestre Toten	12 635	0,83	0,86
1122	Gjesdal	9 729	0,86	0,86
0402	Kongsvinger	17 361	0,84	0,86
0926	Lillesand	9 238	0,86	0,86
0427	Elverum	19 465	0,87	0,86
1243	Os	16 055	0,80	0,87
0419	Sør-Odal	7 787	0,86	0,87
0228	Rælingen	15 112	0,76	0,87
1531	Sula	7 626	0,85	0,87
0226	Sørum	14 279	0,82	0,87
1120	Klepp	15 839	0,83	0,87
1653	Melhus	14 457	0,86	0,87

6b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

0702	Holmestrand	9 860	0,84	0,88
0623	Modum	12 695	0,85	0,88
1121	Time	15 459	0,82	0,89
0136	Rygge	13 914	0,86	0,89
0215	Frogn	14 245	0,80	0,89
0627	Røyken	18 231	0,82	0,89
0214	Ås	15 324	0,84	0,89
1721	Verdal	14 094	0,86	0,89
1221	Stord	17 092	0,81	0,89
1256	Meland	6 233	0,84	0,90
0814	Bamble	14 109	0,81	0,90
1432	Førde	11 650	0,83	0,90

Kom.nr.	Navn	Folke- menge	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0904	Grimstad	19 809	0,82	0,91
1003	Farsund	9 392	0,85	0,91
0234	Gjerdrum	5 464	0,86	0,91
0211	Vestby	13 825	0,81	0,91
1420	Sogndal	6 899	0,86	0,92
1130	Strand	10 894	0,82	0,92
1719	Levanger	18 355	0,84	0,92
0124	Askim	14 472	0,80	0,92
1515	Herøy	8 353	0,85	0,92
0815	Kragerø	10 614	0,86	0,93
1014	Vennesla	12 776	0,82	0,94
1621	Ørland	5 025	0,83	0,96
1127	Randaberg	9 622	0,85	0,96
1824	Vefsn	13 424	0,86	1,01
1263	Lindås	13 778	0,87	1,02
6c. Kommuner med høye frie disponible inntekter				
1841	Fauske	9 480	0,87	1,05
7. Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader				
<i>7a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0719	Andebu	5 177	0,90	0,81
0914	Tvedestrand	5 874	0,89	0,82
0532	Jevnaker	6 256	0,88	0,82
1017	Songdalen	5 728	0,93	0,82
1624	Rissa	6 366	0,96	0,82
1648	Midtre Gauldal	5 910	0,96	0,83
0122	Trøgstad	5 039	0,90	0,83
0534	Gran	13 189	0,90	0,84
0720	Stokke	10 540	0,87	0,84
0713	Sande	7 999	0,90	0,84
1519	Volda	8 406	0,91	0,84
1032	Lyngdal	7 533	0,91	0,84
1554	Averøy	5 402	0,88	0,85
1528	Sykkylven	7 491	0,88	0,85
0716	Re	8 443	0,88	0,85
0128	Rakkestad	7 515	0,91	0,85
1449	Stryn	6 769	0,98	0,86
0821	Bø	5 436	0,90	0,86
1445	Gløppen	5 687	1,04	0,86
1729	Inderøy	5 836	0,90	0,86
1119	Hå	15 438	0,89	0,86
0538	Nordre Land	6 636	0,93	0,86
1520	Ørsta	10 163	0,87	0,87
0528	Østre Toten	14 459	0,91	0,87
1532	Giske	6 777	0,87	0,87
0428	Trysil	6 741	1,04	0,87
0420	Eidskog	6 397	0,96	0,87
1101	Eigersund	13 778	0,94	0,87
1662	Klæbu	5 558	0,93	0,87
1004	Flekkefjord	8 910	0,93	0,87
<i>7b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
0901	Risør	6 888	0,93	0,87
1253	Osterøy	7 305	0,89	0,88
0417	Stange	18 821	0,89	0,88
0522	Gausdal	6 129	0,91	0,88
1534	Haram	8 617	0,91	0,88
1439	Vågsøy	5 998	0,90	0,89
1443	Eid	5 854	0,89	0,89
1539	Rauma	7 379	0,93	0,89
1751	Nærøy	5 015	0,99	0,89
1548	Fræna	9 189	0,88	0,89
1235	Voss	13 768	0,91	0,90
1640	Rørøs	5 620	0,93	0,90
1871	Andøy	5 078	1,02	0,90
1401	Flora	11 408	0,93	0,90
1245	Sund	5 795	0,87	0,90
0807	Notodden	12 232	0,91	0,90
0418	Nord-Odal	5 091	0,90	0,91
0425	Åsnes	7 581	0,92	0,91
0517	Sel	6 005	0,95	0,91
1160	Vindafjord	8 084	0,90	0,92
0123	Spydeberg	5 073	0,88	0,92
1219	Bømlo	10 998	0,89	0,93
1634	Oppdal	6 564	0,90	0,93
1865	Vågan	8 933	0,89	0,94
1866	Hadsel	7 970	0,94	0,94
1933	Balsfjord	5 529	1,03	0,95

Kom.nr.	Navn	Folke- menge	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0542	Nord-Aurdal	6 436	0,94	0,95
1703	Namsos	12 607	0,89	0,95
0423	Grue	5 078	0,99	0,95
1224	Kvinnherad	13 063	0,90	0,96
0516	Nord-Fron	5 793	0,91	0,97
1820	Alstahaug	7 207	0,87	0,97
1813	Brønnøy	7 535	0,96	0,97
1516	Ulstein	6 946	0,90	0,97
1924	Målselv	6 603	0,94	0,98
1566	Surnadal	6 039	0,94	0,99
1805	Narvik	18 384	0,87	0,99
1860	Vestvågøy	10 710	0,91	1,00
1238	Kvam	8 210	0,97	1,00
0612	Hole	5 622	0,87	1,00
0819	Nome	6 601	0,98	1,00
1870	Sortland	9 678	0,93	1,00
0437	Tynset	5 400	0,95	1,01
7c. Kommuner med høye frie disponible inntekter				
1931	Lenvik	11 160	0,95	1,04
1037	Kvinesdal	5 629	0,98	1,04
1146	Tysvær	9 604	0,96	1,05
2030	Sør-Varanger	9 518	0,89	1,15
2012	Alta	18 272	0,87	1,16
1424	Årdal	5 562	0,87	1,17
0826	Tinn	6 066	0,97	1,19
2003	Vadsø	6 062	0,97	1,19
1563	Sunnidal	7 357	0,94	1,20
1837	Meløy	6 622	1,00	1,22
1228	Odda	7 107	0,93	1,23
8. Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader				
8a. Kommuner med lave frie disponible inntekter				
0536	Søndre Land	5 853	1,21	0,81
1535	Vestnes	6 434	1,16	0,86
9. Store kommuner med lave bundne kostnader				
9a. Kommuner med lave frie disponible inntekter				
0625	Nedre Eiker	22 092	0,81	0,82
0701	Horten	25 098	0,83	0,85
1714	Stjørdal	20 616	0,87	0,85
0722	Nøtterøy	20 410	0,84	0,86
1702	Steinkjer	20 672	0,85	0,86
0709	Larvik	41 723	0,82	0,87
0605	Ringerike	28 523	0,85	0,87
9b. Kommuner med middels frie disponible inntekter				
1246	Fjell	21 207	0,81	0,88
0704	Tønsberg	38 393	0,82	0,88
0706	Sandefjord	42 333	0,82	0,88
0806	Skien	50 864	0,85	0,88
1505	Kristiansund	22 661	0,84	0,89
0101	Halden	28 092	0,83	0,89
0501	Lillehammer	25 776	0,84	0,89
0602	Drammen	60 145	0,82	0,89
0502	Gjøvik	28 301	0,83	0,89
0106	Fredrikstad	71 976	0,84	0,89
0235	Ullensaker	26 934	0,81	0,89
0105	Sarpsborg	51 053	0,83	0,89
0233	Nittedal	20 256	0,82	0,89
0213	Ski	27 479	0,81	0,89
1102	Sandnes	62 037	0,80	0,89
0906	Arendal	40 701	0,81	0,90
1502	Molde	24 294	0,83	0,90
0231	Skedsmo	46 146	0,81	0,90
0217	Oppegård	24 201	0,80	0,90
0104	Moss	29 073	0,86	0,90
0230	Lørenskog	31 853	0,78	0,91
1247	Askøy	23 705	0,85	0,91
0805	Porsgrunn	34 186	0,82	0,91
1149	Karmøy	38 926	0,80	0,91
1504	Ålesund	41 833	0,76	0,91
0626	Lier	22 700	0,83	0,91
0403	Hamar	27 976	0,85	0,92
0604	Kongsberg	23 997	0,84	0,93
1001	Kristiansand	78 919	0,82	0,94
1106	Haugesund	32 956	0,81	0,95
1804	Bodø	46 049	0,80	0,96
0220	Asker	52 922	0,82	0,97

Kom.nr.	Navn	Folke- menge	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1124	Sola	21 446	0,81	0,99
1901	Harstad	23 108	0,81	1,01
1902	Tromsø	65 286	0,78	1,01
1833	Rana	25 092	0,84	1,02
<i>9c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
0219	Bærum	108 144	0,84	1,03
10. Store kommuner med middels bundne kostnader				
<i>10a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0412	Ringsaker	32 144	0,87	0,87

Figurregister

2.1. Andel kommuner med lave, middels og høye bundne kostnader etter landsdel, 2008	17
2.2. Andel kommuner med lave, middels og høye frie disponible inntekter etter landsdel, 2008	17
2.3. Indeks for bundne kostnader i 2003 og 2008	20
2.4. Indeks for korrigerede inntekter ¹ i 2003 og 2008	21

Tabellregister

2.1. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folke mengde og bundne kostnader per innbygger, 2008	11
2.2. Summarisk statistikk for kommunenes folke mengde, 2008	11
2.3. Summarisk statistikk for kommunenes bundne kostnader, kroner per innbygger ¹ , 2008	12
2.4. Summarisk statistikk for kommunenes frie disponible inntekter, kroner per innbygger, 2008	13
2.5. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folke mengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter per innbygger, 2008	14
2.6. Gruppering av kommuner etter eventuelle sammenslåinger	18
2.7. Antall kommuner fordelt etter kommunestørrelse i 2003 og 2008	19
2.8. Antall kommuner fordelt etter bundne kostnader i 2003 og 2008	20
2.9. Antall kommuner fordelt etter frie disponible inntekter i 2003 og 2008	20

Vedlegg

A.1. Folke mengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerede inntekter etter kommune	24
A.2. Folke mengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerede inntekter etter kommune	31